

ANC

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya

FRANCESC MACIÀ I LLUSSÀ: ALS 150 ANYS DEL NAIXEMENT DEL PRIMER PRESIDENT DE LA GENERALITAT RESTAURADA

enguany es commemora el 150è aniversari del naixement de Francesc Macià i Llussà, un 21 d'octubre, a Vilanova i la Geltrú. Diverses institucions i entitats recorden amb aquest motiu la trajectòria vital i política del qui fou el primer president de la Generalitat restaurada (1931-1933). Som davant d'una de les personalitats essencials de la Catalunya contemporània, que entre tots hem convertit en símbol i icona de la lluita pels drets nacionals catalans. Macià és l'home que va saber aprofitar la conjuntura i el 1931 convertí l'eterna reivindicació catalanista en una realitat política palpable, la Generalitat de Catalunya, entesa com la successora de la històrica institució d'autogovern dels catalans que havia estat eliminada l'any 1714. Per aquest motiu, el president Macià ha esdevingut la síntesi perfecta de la lluita i del pacte; no endebades el record que se'n té és d'home d'estat, defensor i pare de la pàtria —d'aquí que encara hom el recorda com l'Avi—, una imatge que ell mateix procurà bé de construir i fomentar. En realitat, tanmateix, com bé diuen les seves biografies, fou persona de partit, un lluitador activista republicà i acèrrim enemic de la monarquia i la dictadura.

L'apropament a una personalitat de la talla de Francesc Macià exigeix la lectura i relectura dels seus escrits, tots els quals es troben en els fons Francesc Macià de l'Arxiu Nacional de Catalunya. El millor homenatge que li podem fer des de l'ANC, per tant, consisteix a conservar i difondre adequadament els seus documents personals i polítics, per tal que els investigadors puguin accedir-hi en condicions de plena normalitat.

L'ANC conserva, en primer lloc, la documentació de Francesc Macià anterior a la presidència de la Generalitat. Fonamentalment es tracta dels papers de la seva activitat de diputat a corts, d'Estat Català, de l'emprèstit Pau Claris i, sobretot, de l'anomenat Exèrcit Català amb el qual el futur president va intentar d'envair Catalunya en plena dictadura de Primo de Rivera fent la via de Prats de Molló. Posteriorment el fons s'endinsa en el judici i l'exili de Macià i els seus viatges a l'URSS i diferents països americans. Un segon bloc de documentació està integrat bàsicament per la correspondència del president i dels seus secretaris, així com per la documentació generada per la commoció popular arran de la seva mort el Nadal de 1933.

Recordem que el salvament de la documentació anterior al 1931, conservada enigmàticament en les conegudes "capses verdes", va patir un seguit de vicissituds que són el reflex directe de l'atzarosa vida política del nostre país després de la mort del president. Aquests documents van ser traslladats el 1937 a la Biblioteca de Catalunya, per ordre del conseller de Cultura Ventura Gassol, i al cap dels anys, en ple franquisme, foren clandestinament lliurats a la custòdia de l'arxiu de la Diputació de Barcelona per salvar-los de l'empara o la destrucció. Just iniciada la transició, la filla del president, Maria Macià, inicià la seva recerca fins que foren trobats i restituits a la família, la qual els

Editorial

SUMARI

Editorial / 1

Temes

Josep Manyé i Vendrell, *Jorge Marín*, Escriptor i periodista (Barcelona 1908-2000) / 2

La desaparició d'aliments i d'altres productes als transports militars de mercaderies durant la postguerra / 5

Noticiari

El tractament arxivístic del fons Mútua de Propietarios / 14

El fons d'imatges Eugeni d'Ors consultable per internet / 14

La correspondència en temps de guerra del fons Josep Maria Riera i Milà / 14

L'Arxiu Nacional de Catalunya ha publicat el tercer volum de la col·lecció "Fem parlar les fonts": observació i anàlisi de fonts fotogràfiques / 15

La catalogació del fons bibliogràfic de l'arxiu Francesc Moragas i Barret / 15

El fons del Centre de la Propietat Intel·lectual ja es pot consultar en línia / 16

El fotodisc, disc sonor de paper: un invent presentat l'any 1938 al Laboratori General d'Assaig i Investigacions / 17

Publicacions / 19

Ingressos / 20

Agenda / 28

diposità a l'Arxiu Nacional de Catalunya l'any 1990. A aquesta documentació s'hi afegí després la magnífica col·lecció de fotografies de les activitats i viatges de Macià, que els seus fills i néts conservaven en la residència familiar de Vallmanya. Recentment, arran de la venda d'aquesta propietat, els tres néts del president, els germans Teresa, Eugènia i Antoni Peyrí i Macià, han completat el fons amb més fotografies de caire fonamentalment familiar i han reconvergit el dipòsit en donació plena (acord del govern publicat al DOGC de 17 de març de 2009). A banda, la Diputació de Barcelona va restituir a la Generalitat de Catalunya els 219 lligalls amb la correspondència oficial dels dos anys i mig de la presidència, un ingrés que constitueix un element fonamental del desplegament de l'ANC amb l'objectiu de reunir l'arxiu històric de la Generalitat del període republicà. En l'actualitat, doncs, la Generalitat de Catalunya és titular únic del fons Francesc Macià i el conserva en la nostra institució. Tot el material sobre el president, tant el que integra els seus fons com el que es pugui trobar en altres de l'ANC, està esperant noves investigacions, ja que cap tema de la nostra història es pot donar per definitivament estudiat.

L'ANC reconeix a totes les persones que han fet possible la preservació d'un llegat tan rellevant la seva generositat i responsabilitat: en primer lloc a la filla i els néts del president i després a les institucions, com la Diputació de Barcelona, que en el seu moment van ser coherents i van retornar els documents a la Generalitat de Catalunya restablerta per l'estatut d'autonomia del 1978. D'aleshores ençà nous presidents de la Generalitat han disposat del seu llegat documental a favor de l'ANC; són els presidents Jordi Pujol i Pasqual Maragall.

JOSEP MANYÉ I VENDRELL, JORGE MARÍN, ESCRIPTOR I PERIODISTA (BARCELONA 1908-2000)

Josep Manyé i Vendrell va néixer a Barcelona el 1908. Va estudiar a la Universitat de Barcelona i el 1936 ingressà a la Conselleria d'Economia de la Generalitat de Catalunya. Al cap de poc temps, fou nomenat secretari general de la Junta de Comerç Exterior de Catalunya i, el 1937, enviat a Anglaterra, com a delegat de la Conselleria, per organitzar una Oficina dedicada a l'intercanvi de primeres matèries.

En acabar la guerra quedà exiliat a Londres, a l'entorn d'activistes catalans del Consell Nacional Català com **Josep Maria Batista i Roca** —que el 1937 havia obert la delegació del Govern de Catalunya a Londres—, **Carles Pi i Sunyer**, el llibreter i editor **Juan Gili** i el **Dr. Trueta**, entre altres. Tots ells van contribuir a la creació del Casal Català a Londres, i l'any 1952 a la fundació de l'Anglo-Catalan Society.

El 1941 Josep Manyé entra a la BBC de Londres. Després d'un concurs i de ser contractat com a comentarista, treballa sense interrupcions en el Servei Espanyol durant quasi quaranta anys: compagina la seva comesa a l'emissora amb la premsa escrita. El periodisme radiofònic li permet utilitzar una gran varietat de recursos propis del medi que l'entrenen com a comunicador polivalent. Alterna la majoria de les formes del periodisme escrit amb un estil clar i precís, tant en l'anàlisi de la notícia "d'aquí i ara" com en la recerca de temes, personatges, llocs i documents que l'acrediten com un periodista d'investigació, estil del qual serà mestre, especialment pel que fa a temes que tenen a veure amb les relacions entre Catalunya i Anglaterra.

De la seva gran producció a la BBC és reconegut per la direcció i realització dels "programes en llengua catalana" que duren des del 1947 al 1957 ininterrompudament.

Durant molts anys és corresponal dels diaris *Clarín* de Buenos Aires (1965-1971), l'*Excelsior* de Mèxic i *La Vanguardia*, on hi escriu, en diverses etapes del diari, des del 1965. És un dels socis fundadors i primer corresponal a Londres del diari *Avui* (1976-2000). Empra el seu nom per escriure en català i el pseudònim de Jorge Marín per fer-ho en castellà. El 1950 comença a publicar a *Destino*, on els seus reportatges esdevindran molt populars. Escriu llibres de temàtica britànica i d'altres que inclouen els seus millors reportatges.

De retorn a Catalunya, a finals dels setanta, ja a les portes de la democràcia, és cridat a participar en tasques d'assessoria i organització de Ràdio i Televisió Espanyola a Catalunya i en la creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Continuarà també exercint el periodisme escrit publicant al diari *Avui* i a *La Vanguardia* fins a la seva mort.

Josep Manyé va rebre tot tipus de distincions i premis en els camps del periodisme escrit i radiofònic. El 1987 va rebre la **Creu de San Jordi** per: "la seva important tasca al capdavant dels programes en català de la BBC de Londres durant la II Guerra Mundial, per haver estat responsable de les emissions en llengua castellana de l'esmentada Corporació i per la

seva remarcable labor periodística sota el pseudònim de *Jorge Marín*”, i l’**Award Honorary Member of British Empire, MHBE** (membre honorari de l’Imperi Britànic) distinció concedida, l’any 1994, per la reina Isabel II d’Anglaterra per: “la seva labor en les emissions catalanes de la BBC de Londres en el temps difícil de la II Guerra Mundial en defensa de la democràcia i de la llibertat i per la seva tasca periodística que ha donat a conèixer de forma continuada les relacions històriques entre Gran Bretanya i Catalunya a la premsa, la ràdio i la televisió”.

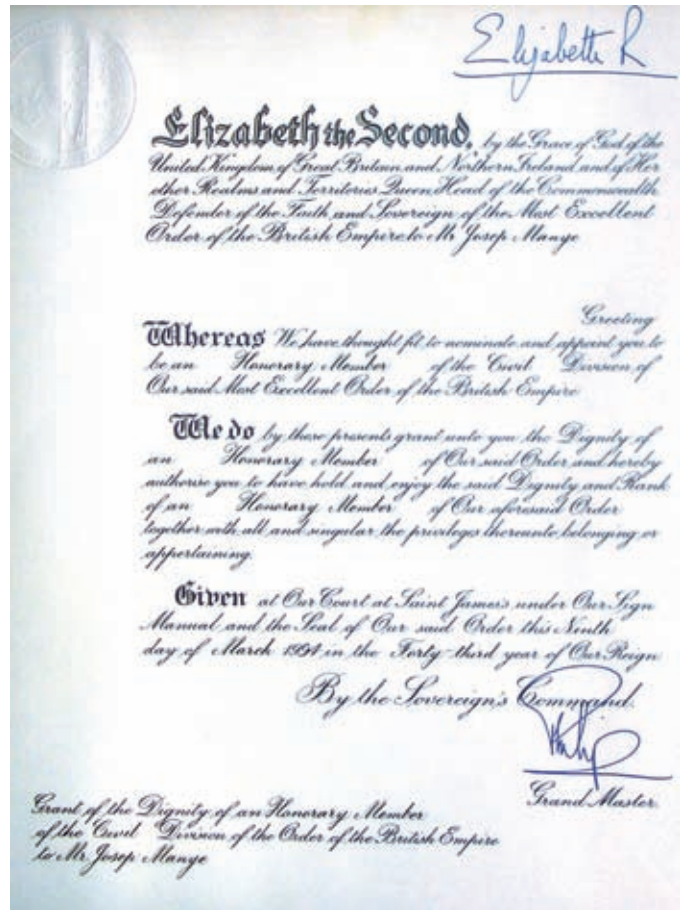
Manyé va crear un considerable arxiu documental i organitzà una extensa biblioteca personal. Ja abans de retornar a Catalunya va fer una donació de llibres important a l’Institut d’Espanya de Londres i, convençut que tenia la responsabilitat de fer arribar els seus llibres i documents a les generacions futures, inicià un procés de donacions a institucions públiques. El 1988 cedí al Centre d’Història Contemporània de Catalunya, dirigit aleshores per Josep Benet, una col·lecció de revistes que, editades a Catalunya i a l’exili, van del 1937 al 1956, i al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya —fonoteca històrica Fundació Jaume Font— els enregistraments sonors de personalitats catalanes que havien passat pels micròfons de la BBC. Manyé sentia la necessitat de salvar el patrimoni documental i deia: “És una tasca que ens interessa a tots, car els pobles que no vetllen per la seva història acaben deixant de fer-ne”.

El 2007 Mercè Boix, la vídua de Josep Manyé, va cedir l’arxiu de documents a l’Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) i la biblioteca particular a la Biblioteca de Lletres de la Universitat de Barcelona.

Després d’un intens treball d’ordenació i classificació, de manera que l’investigador pugui trobar amb facilitat els documents i es pugui situar amb rapidesa en la llarga trajectòria del periodista, l’ANC disposa d’un primer instrument de descripció del “Fons Josep Manyé i Vendrell (Jorge Marín)”, l’escriptor i periodista català que treballà quasi quaranta anys a la BBC de Londres i seixanta en el camp de la comunicació informativa.

La BBC de Londres i *Jorge Marín*

El 1938 la BBC havia començat a radiar, traduïts de l’anglès, butlletins informatius en castellà i portuguès que anaven dirigits a l’Amèrica del Sud; el 4 de juny de 1939 va emprendre les emissions destinades a Espanya i Portugal. Durant la Segona Guerra Mundial organitzà els “serveis europeus” amb seccions dedicades a cada país i amplia aquests “serveis” amb comentaris i reportatges, sempre, però, guardant relació amb la guerra i posant de relleu l’actitud britànica. En Josep Manyé, que per raons de seguretat des d’aleshores fou conegut amb el pseudònim de *Jorge Marín*, concursà junt amb molts altres espanyols i catalans exiliats a Anglaterra a una plaça de comentarista a la BBC on començà a treballar-hi el 1941. Ho féu al mateix temps que **George Orwell** (Eric Arthur Blair), l’escriptor amb qui l’uniria l’amistat i compartiria experiències, i de qui, a l’any

Concessió del títol de Membre d’Honor de l’Imperi Britànic (MHBE), per la reina d’Anglaterra Isabel II, a favor de Josep Manyé i Vendrell (1994).

contrària als americans i, per altra banda, temien una Europa comunista: en aquest context, a Manyé se li va prohibir tenir contactes amb organitzacions vinculades amb l’exili. El director de Serveis Europeus el va cridar per parlar de la nova situació i de la conveniència de canviar de pseudònim; li digué que si se n’anava el recompensarien econòmicament i que, per tant, probablement, ja no li interessés continuar a la cadena radiofònica amb aquelles noves condicions.

Josep Manyé havia de prendre un determini per la qual cosa va fer consultes a en Batista i Roca i al doctor Trueta, que li varen dir: “és importantíssim que tinguem un català en un lloc tan estratègic i influent com la BBC, si te’n vas nomenaran algú de Ràdio Nacional amb el resultat que podem esperar. Ens serà més útil a dins que a fora”. Decidí quedar-se, i amb les noves condicions empenqué el que havia de ser la gran oportunitat de la seva vida, de la qual, a vegades, comentava “hauria pogut pagar”. Josep Manyé es va quedar a la BBC de Londres amb la condició de no parlar de temes espanyols: encetava una nova etapa començant amb un estudi en profunditat de la societat anglesa. Va produir, dirigir i realitzar programes radiofònics diversos i va iniciar-se a publicar en la premsa escrita. D’aquesta època són els programes radiofònics *Estampas britàniques* (1950-69), *Estampas londinenses* (1950-69) i les publicacions *La coronación en Inglaterra* (1953), *Los ingleses son así* (1956), *Una Barcelona a Anglaterra i altres reportatges* (1957) i *Margarita de Windsor* (1960).

El denominador comú entre Anglaterra i Catalunya va ser l’eix vertebrador d’una part molt important de la seva producció periodística, tant en el mitjà radiofònic, com en l’escrit. D’aquesta manera donà a conèixer Anglaterra als catalans i Catalunya als anglesos. Molts dels seus programes van ser seleccionats i publicats per la BBC per a divulgació interna a altres departaments.

El testimoni de valoració i interès que generaven els seus programes l'avalava la gran audiència que tenia a Catalunya i a Espanya, i també, el nombre de cartes que rebia la Secció Espanyola, les quals contribuïren a l'èxit i a la continuïtat d'en Manyé a la Corporació; continuïtat sotmesa a la revisió prèvia i a avaluacions que ara fan part del Fons de l'ANC i que mostren l'alt nivell assolit en els programes radiofònics de *Jorge Marín*.

Sempre atent als esdeveniments del nostre país enregistrà, entre altres, la celebració del 40è aniversari de Ràdio Barcelona i va fer un programa sobre tal efemèride. El 1970 davant d'uns canvis polítics i socials imminents començava una etapa de coproducció amb la SER i Ràdio Nacional d'Espanya (RNE). El 1971 va rebre el **Premio Ondas** de la SER pel programa *Piccadilly - Puerta del Sol: Londres y Madrid al habla*, com a millor programa cultural. També en aquesta línia van ser *Debate Europa* (1975-1979) i *España en la encrucijada de Europa* (1974-75), on s'entrevistaven una vintena de personatges de la vida social i política els quals, presumiblement, havien de tenir un paper important en la nova democràcia.

Al maig de 1978, poc abans del seu retorn definitiu a Barcelona, acompanyà el director dels Serveis Exteriors de la BBC a la presentació a Barcelona dels nous serveis i activitats de la Corporació. Les emissions en espanyol van cessar el 1982: havien complert el seu objectiu i ja no eren necessàries. Espanya tenia una nova democràcia.

El català en les emissions de la BBC

El 1941 Josep Manyé era l'únic català a la BBC de Londres. Ja l'any 1942 havia convençut el departament de música de la BBC per produir programes a base de cançons catalanes traduïdes a l'anglès i cada any, per Sant Jordi, incloïa algun programa anglocatalà.

El 1945 **Pau Casals**, en un viatge que va fer a Londres, va ser convidat per la BBC a dirigir la seva orquestra, i la sec-

ció francesa en va fer la retransmissió. “Vaig aconseguir —deia en Manyé—, que des de l'emissora em permetessin organitzar i radiar un programa cap a Espanya, un recital dedicat a Catalunya”. **Robert Gerhard** va fer un arranjament per a piano i violoncel de *Muntanyes de Canigó* i del *Cant dels Ocells*, i en acabar “el mestre” es dirigí a l'audiència catalana dient: “catalans del meu cor els meus pensaments són amb vosaltres. Tingueu confiança i treballeu tots per un demà millor”. El 1946 el Dr. Trueta parlava a la BBC de la seva obra i del seu treball. Havia de fer-ho en castellà i català i es va fer a l'inrevés, com si el castellà fos una traducció del català.

“Emissora de la BBC de Londres radiant en català”.

Així començaven els programes en llengua catalana i amb la sinfonia *Montjuïc*, una peça musical de Benjamin Britten, que havia compost inspirada en temes populars catalans recollits en un viatge a Catalunya. Josep Manyé fou qui produí, realitzà i presentà els programes en llengua catalana des del 1947 al 1957.

Després de llargues gestions davant del Foreign Office —que en aquells moments dirigia la política de la BBC—, tot aprofitant l'avinentsa del desencís que produïen a Catalunya el canvi de la política angloamericana i la contemporització amb el Règim espanyol, i junt a la influència i prestigi del doctor Trueta, de J. M. Batista i Roca, i del mateix Josep Manyé, s'aconseguí l'autorització per fer emissions en llengua no castellana. En català, durant el 50% del temps, i l'altra meitat, es féu en basc i en gallec. En el fons documental s'hi troben quasi tots els guions originals dels programes en català, i un exemplar, també original, del guió del primer programa en gallec; també hi ha un escrit del 1995 d'**Alfonso Vázquez-Mojardín Fernández** sobre “As emisiões en galego da BBC de Londres (1947-1956)”.

El 7 d'abril de 1947 es va radiar una intervenció de **Sir Arthur Thomas**, director de la Biblioteca del Museu Britànic, que era amic de Magí Morera i que parlava perfectament en català, amb accent de Lleida. Dissertà sobre els incunables ca-

Josep Manyé fa una entrevista per al Servei Europeu de la BBC a una família que viu en unes barques del Tàmesi (1947).

Foto: BBC

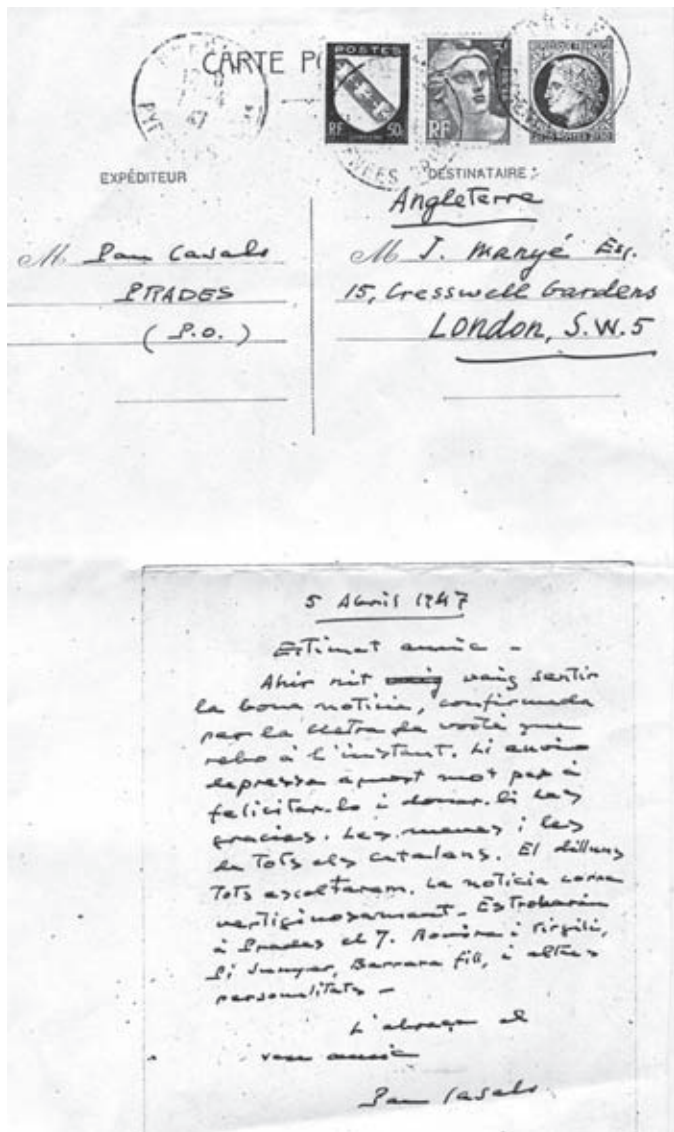
ANC/ Fons *Josep Manyé i Vendrell* (*Jorge Marín*)

Lliurament del Premio Ondas al millor programa cultural radiat a Espanya el 1971.

Foto: BBC

ANC/ Fons *Josep Manyé i Vendrell* (*Jorge Marín*)

Nota d'agraïment de Pau Casals a Josep Manyé amb motiu de la primera emissió del programa radiofònic en llengua catalana a la BBC (1947).
ANC/ Fons Josep Manyé i Vendrell (Jorge Marín)

talans de la Biblioteca del Museu Britànic i del *Tirant lo Blanch* que s'hi conserva. En acabar, Manyé anuncià: “Em permeto de recordar-vos que aquestes emissions en català de la BBC tindran lloc quinzenalment els dilluns a les 22.15 hores i seran repetides el dimecres següent a les 14.30 hores”. Inicialment la seva durada només era de 10 minuts. La primera emissió amb continuïtat fou el dia de Sant Jordi de 1947. Una mostra de l'emoció que produí aquell esdeveniment és la nota que Pau Casals va adreçar a Manyé. També, de tant en tant, en la programació en llengua espanyola s'inclouien comentaris en català.

Al començament, en els programes en català, hi van intervenir personalitats catalanes com **J. M. de Segarra**, **Carles Riba**, **Marià Manent**, **Pompeu Fabra**, **Ferran Soldevila** i, mes tard, **Joaquim Triadú** i **Jordi Sarsanedes** que treballaven en universitats angleses i escoceses. Els programes, des d'un bon començament, comptaven també amb un nucli d'escriptors que vivien a Barcelona i que feien arribar els seus treballs per correu diplomàtic a través de l'Institut Britànic.

Era indispensable consolidar, però, el que tant havia costat. En Josep Manyé va tenir la idea d'anar a universitats angleses on hi havia professors de llengües romàniques, filòlegs o intel·lectuals capaços de tractar temes anglocatalans, i això va ser, en definitiva, l'èxit dels programes en català. Eren anglesos els que feien catalanisme. També hi participava gent de diverses procedències procatalana.

El 17 de setembre de 1947 Josep Manyé a través del *Catalan program* radià des de la sala d'actes de la històrica Church House of Westminster, edifici que allotjava la Cambra dels Comuns, els Jocs Florals de la Llengua Catalana que es feien a Londres. **Francesc Galí** representà el president de la Generalitat, i l'exconseller de la Generalitat de Catalunya i ex-batlle de Barcelona, **Carles Pi i Sunyer**, presidí el Consistori i va obrir l'acte. Entre moltes altres cobertures informatives, Manyé va fer la dels Jocs Florals de París, el 1948; els de Perpinyà, el 1950 —que van ser presidits per Pau Casals—; els de Nova York, el 1951, i els de Cambridge, el 1956.

Catalan Talk i *Catalan London Chronicle* formaren part d'altres sèries destinades a l'oient català i és de justícia dir que molts catalans i espanyols que viatjaven o residien a Londres varen trobar en els programes que produïa en Manyé l'oportunitat de donar-se a conèixer. La llista és molt llarga i al Fons hi ha documents que ho acrediten. També estudiants, alguns dels quals amb el temps tingueren grans responsabilitats en la política catalana, es guanyaren algunes lliures davant dels micròfons. Les emissions en català, deia en Manyé, varen tenir un final: la placa que la Generalitat de Catalunya deixà a la sala d'actes dels Serveis Exteriors de la BBC l'any 1987; com en d'altres de semblants, de països temporalment sotmesos al feixisme, hi diu en anglès: “A la British Broadcasting Corporation, en senyal de gratitud del poble català per radiar en la nostra llengua durant unes èpoques difícils”.

Destino i altres publicacions

Josep Manyé compatibilitzà aviat el periodisme radiofònic amb l'escrit. Publicà al *Clarín*, de Buenos Aires, a l'*Excelsior* de Mèxic, a *La Vanguardia*, a l'*Avui* i al *Correo Catalán*, amb un ampli ventall de formes periodístiques i de temes d'actualitat, històrics, culturals i socials. Ja el 1950 Josep Vergés, director de la revista *Destino*, li ofereix l'oportunitat de publicar un extens reportatge sobre “una Barcelona que havia descobert a Anglaterra”. Manyé publicà en les diverses etapes de la revista fins al 1979 “Cròniques de viatges” (1956), “Al pie del Big Ben” (1965-1970), “Apuntes londinenses” (1966-71) i una llarga sèrie de reportatges.

El seus crítics diuen que els “reportatges” mostraven un periodista inquiet i curiós, amb gran capacitat per expressar-se de forma precisa, i que posseïa un gran esperit investigador. I ell mateix deia que “havia d'ésser clar, de forma que l'entenguessin”. D'altra banda, els lectors d'aquella època trobaren en els seus reportatges una porta oberta al coneixement d'un món difícilment explorable en els anys grisos del franquisme.

Manyé publicà una selecció dels seus “reportatges” en forma de llibre el 1957 amb el títol de *Una Barcelona a Anglaterra i altres reportatges* i el 1976 en castellà *La Venus de Trafalgar Square*. Al Fons es poden trobar la major part d'originals i publicacions de la producció periodística a *Destino*. Durant anys col·laborà a la revista *Jano* en una secció titulada “El personaje i su anécdota”, i anteriorment en *La Revista, Seminario de las Artes i las Letras*.

Josep Manyé, després del seu retorn a Catalunya, durant la Diada de l'Onze de Setembre (1983).

Foto: Mercè Boix i Navarro

ANC/ Fons Josep Manyé i Vendrell (Jorge Marín)

Recepció del president Pujol als membres del primer Consell Assessor de RTVE a Catalunya, entre els quals hi ha Josep Manyé (1981)

Foto: Eugenio del Castillo

ANC/ Fons Josep Manyé i Vendrell (Jorge Marín)

Entre les obres no publicades es troba la novel·la *En la masa de la sangre* (1958) i un assaig titulat *El Elogio de la bibliofilia*. Moltes de les anomenades “Cartes al director” que Manyé va escriure en diferents capçaleres entre 1953-96 són conservades al Fons documental, i hi apareixen molts dels seus temes d'interès, tant en forma de preguntes, com de respostes i posicionaments, els quals no deixaven mai ningú indiferent, sinó que estimulaven l'opinió i, a vegades, generaven polèmica amb una fina agudesa.

Retorn a Catalunya

El 1979 Josep Manyé retornà definitivament a Catalunya amb la il·lusió de posar-se al servei del país i de contribuir en l'organització dels mitjans de comunicació en els quals havia assolit una experiència notòria. Se li reconeix la seva trajectòria professional oferint-li diversos càrrecs: membre del primer Consell Assessor de RTVE a Catalunya nomenat pel Parlament (1981-84), on participa activament en els estudis i propostes de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (1981), embrió de la creació de Televisió de Catalunya i Catalunya Ràdio. El 1982 fou nomenat pel Departament de Cultura cap en funcions del Servei de Promoció de Premsa. Fou també conseller de Premsa Catalana i vicepresident de Ràdio Associació de Catalunya. El 1986 formà part del comitè executiu del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, en què treballà intensament. També va ser director dels programes en llengua catalana a **Ona Cultural**, un servei de producció i difusió de programes en català per a emissores castellanoparlants.

Manyé és convidat a donar xerrades, col·loquis i conferències sobre la seva trajectòria professional i sobre temes relacionats amb l'exili a Anglaterra. Participa en el Congrés Internacional sobre l'Exili als Països Catalans, 1939-78 (1989). Intervé en el cicle de conferències Quaranta Anys d'Exili (1939-1975), organitzades per la Fundació Carles Pi Sunyer, amb la dissertació sobre “La BBC de Londres durant el fran-

quisme”. Fa una conferència sobre “L'exili intel·lectual català a Anglaterra” en l'acte Mataró Recorda Josep Trueta: 40 Anys d'Exili, Memòria i Història.

En l'arxiu de premsa del Fons s'hi troben moltes de les entrevistes fetes en els més de vint anys que visqué a Catalunya després del seu retorn. També TV3 i TVE l'inviten a participar en diversos programes i el 1993 TVE li proposa de participar en un dels tretze episodis sobre la Segona Guerra Mundial i Espanya anomenat *Agentes demócratas en España* (en concret, a l'episodi titulat *La guerra de las ondas*), basada en l'obra de **Pastor Petit**, *Espionaje en la II Guerra Mundial* (Plaza Janés, 1992). Poc abans de morir, TV3 l'entrevista en ocasió de l'aniversari de les anomenades “altres ràdios”.

A Catalunya, va rebre moltes distincions: Premi AVUI (1977) per l'article publicat “Per una televisió catalana. La TV que Catalunya necessita”. Premi Gaziol (1985) per l'article “Com vaig conèixer Orwell”. Premi Trajectòria Albert Viladot (1995) i premi Godó de periodisme (1998) per l'article “La transició política a Anglaterra” publicat a *La Vanguardia* el 4 de maig de 1997.

Catalanitat

Des de la marxa de Josep Manyé a Anglaterra, l'any 1937, tota la seva trajectòria personal i professional va estar marcada pel compromís amb Catalunya. Deia de si mateix: “sóc un català” i continuava “el país s'ha de guanyar a pols”, i en aquesta línia treballà per la projecció de la llengua i la cultura catalanes en un entorn poc favorable, especialment entre la comunitat espanyola exiliada.

Malgrat l'èxit dels “programes en català”, Manyé no es va limitar només a aquests programes en l'ús del català, ja que des del principi de la seva activitat professional, l'any 1941, aprofità qualsevol oportunitat per utilitzar la llengua catalana com a vehicle per mostrar la nostra cultura. Les actuacions del Dr. Trueta i de J. M. Batista i Roca certament van ser decisives

per a l'autorització de les emissions en català amb continuïtat, però qui va **defensar les emissions, dia a dia, durant 10 anys va ser Jorge Marín, Josep Manyé**. Per altra banda, Josep Manyé no va acceptar mai canviar de nacionalitat. El prestigi que assoliren els seus programes va ser altament valorat, de tal manera que quan el cap del Servei Exterior de la BBC li va manifestar la conveniència de ser súbdit britànic, perquè li obriria moltes portes, ell contestà mig en broma, “prefereixo ser un ciutadà de primera en un país de segona, que un ciutadà de segona en un país de primera”. “No es tractava d’ofendre a ningú —deia en Manyé— sinó de mantenir les pròpies conviccions”.

En retornar Manyé continuà encara més de 20 anys escrivint i projectant la seva experiència en tot allò que se li demanava. Atenia personalment tots aquells que cercaven informació en els seus arxius i biblioteca i seguia la política i la vida social de Catalunya “de lluny” —com ell deia— “sense perdre independència” tot analitzant-la en termes de “conseqüència”.

En una entrevista publicada a *La Vanguardia*, en castellà, el 2004 un periodista li va preguntar sobre la situació a Catalunya del periodisme d’opinió, i Manyé, expert analista, contestà “s’ha de diferenciar el qui té opinió de qui només explica coses; [...] fer periodisme d’opinió en la vida moderna és difícil per als periodistes, ja que molts d’ells no saben de quin costat posar-se”, i en aquesta línia continuava dient “Jo no accepto adaptar-la [...], no faig mai concessions [...] però he procurat ser honest”. I el periodista li preguntà: “què vol dir per a vostè ser honest?” i ell respongué: “El risc de viure sense res. És quelcom que un ha d’estar disposat a suportar”.

Però, a més, Josep Manyé era un **barceloní**. La “carta” presentada per Manyé en la convocatòria feta per *La Vanguardia* “Cartes a Barcelona” (1995) i que guanyà el premi començava: “Sense altre títol que el d’èsser un barceloní...” I acabava, fent seva l’“Oda” de Joan Maragall, dient: “**Barcelona amb els teus pecats nostra! Nostra! Barcelona nostra! La gran encisera**”.

El 1956, quan Josep Manyé visitava la zona de Cornualla, es va trobar amb un indret que es deia **Barcelona**. Va preguntar a la família que hi habitava, anomenada Trelawny, com era que el lloc tingués aquell nom i li varen explicar que un avantpassat, que es deia Henry Trelawny, havia lluitat amb els catalans i mort a Barcelona el 1710; el pare d’aquell, havia posat el nom de Barcelona a l’indret, habitat encara per la família, en recordança de la ciutat on havia mort el fill. El 1962, Manyé va proposar a l’Ajuntament de Barcelona designar amb el nom de Henry Trelawny un carrer de la ciutat. En tornar a Catalunya es va proposar aconseguir-ho, i finalment, un carrer de la Vil·la Olímpica porta el nom de **Henry Trelawny**. Des del 1960 en què va començar a buscar “barcelones” viatjant per diverses parts del món, Manyé en va descobrir i visitar deu. El 1962 va promoure l’organització d’una exposició a Barcelona sobre les “Barcelones del món” i publicà *Les Barcelones del món i altres reportatges* (la documentació sobre les Barcelones descobertes per Manyé està integrada en el Fons).

El 22 de maig de 1978 el director dels Serveis Exteriors

Josep Manyé i Vendrell amb la seva esposa Mercè Boix i Navarro, autora d’aquest article (1986).

Foto: autor desconegut

de la BBC presentà a l’Hospital de la Santa Creu de Barcelona una exposició sobre els nous serveis i activitats de la Corporació i lliurà una placa commemorativa on es reproduïa una fotografia dels Jocs Florals del 1947 a Londres, alhora que “s’entossudí” —diu Manyé— “a fer traduir i llegir en català el discurs davant el president Tarradellas”. A Josep Manyé li agradava recordar Churchill quan, durant el bombardeig de Londres, “exhortava els anglesos a comportar-se com el **valent poble de Barcelona** que havia sofert sota les bombes feixistes”. Era una mena d’home natge al país que l’havia deixat viure en llibertat.

EPÍLEG

La Fonoteca Històrica de Catalunya li demanà nombroses vegades un enregistrament autobiogràfic i també el Departament de Cultura, una autobiografia sobre ell i la seva obra. Manyé era un home pragmàtic i creia que el que un diu de si mateix, a vegades reflecteix més el que un voldria, que la realitat, i que era la seva obra, si era el cas, la que havia de ser valorada.

Quaranta anys treballant en una Europa en construcció li van proporcionar una formació europeïsta i internacional. Manyé va tenir l’oportunitat de conèixer i conversar amb destacades figures polítiques, de fer periodisme al costat dels millors periodistes de cada època, de parlar i escriure quatre llengües, de disposar d’un important arxiu documental (ara a l’Arxiu Nacional de Catalunya), i d’una valuosa i selecta biblioteca (ara a la Biblioteca de Lletres de la Universitat de Barcelona: <http://www.bib.ub.edu/ca/biblioteques/lletres/colleccions-especials/>). Facetes i trets que mostren Josep Manyé com un home culte, un intel·lectual mereixedor, en el seu gènere, de ser reconegut en la història del periodisme català.

Tant en el *Recull de dedicatòries* de llibres publicats i regalats entre 1944 a 1994, com en el *Llibre de comiat* del Departament d’Economia de la Generalitat de Catalunya en ocasió de la seva partença l’any 1937, o en el del Departament de

Serveis Exteriors de la BBC amb motiu de la seva jubilació (catalogats tots ells en el Fons de l'ANC), i també, a través de la llarga i intensa correspondència, queden reflectits la seva personalitat i el seu bon saber i fer.

El 20 de juliol de 2000 amb motiu del seu traspàs, el periodista i escriptor **J. M. Cadena** escrivia a l'*Avui*: “posseïa una elegància natural que transmetia als altres amb senzillesa. No aixecava mai la veu més del compte i procurava que hi hagués raonables enteses i no polèmiques: era, tant en la premsa, com a la vida, un autèntic cavaller”.

Mercè Boix i Navarro

Professora jubilada de la Universitat de Barcelona
Barcelona, maig de 2009

LA DESAPARICIÓ D'ALIMENTS I D'ALTRES PRODUCTES ALS TRANSPORTS MILITARS DE MERCADERIES DURANT LA POSTGUERRA

Des de l'any 2003 s'està treballant en la descripció i l'arxivament de la documentació produïda durant el franquisme per les dissoltes auditories de guerra i que es conserva a la seu del Tribunal Militar Territorial Tercer, a Barcelona. Aquest tractament s'està duent a terme gràcies a la col·laboració entre el mateix Tribunal, el Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació —que hi aporta els recursos necessaris—, i el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació que, mitjançant l'ANC, aporta les pautes tècniques i coordina, dirigeix i supervisa el tractament.

Aquesta col·laboració institucional facilita tractar una documentació de gran importància que permet conèixer l'abast de la repressió franquista a Catalunya i que, com a tal, ja està essent a bastament utilitzada.

La documentació que s'està tractant és molt diversa, atès que, en compliment de les pautes i directrius emanades del *Reglamento provisional de Archivos Militares* de 1898, en el seu moment es va agrupar en una sèrie única, que nosaltres hem anomenat *procediments judicials militars*. Així, doncs, ens trobem davant d'un conjunt documental on s'apleguen diferents tipologies de procediment judicial —expedients, informacions, diligències prèvies, causes ordinàries, sumaríssims ordinaris, sumaríssims d'urgència, etc.— i on podem trobar tots els diversos temes sobre els quals pot actuar la justícia —en aquest cas, la justícia militar. Per aquesta raó, a banda de ser una font de primer ordre per a l'estudi de la repressió política franquista a Catalunya, la documentació que estem tractant també pot servir per al coneixement amb dades de primera mà d'altres aspectes de la nostra història recent, i pot ser molt útil per a estudis d'història econòmica, social, local, de la vida quotidiana, etc., que tinguin poc a veure, o gens, amb la repressió política.

També cal indicar, però, que a banda d'aquest gruix principal de documentació útil per a la recerca, lògicament, hi ha una quantitat ja menor d'altres procediments d'índole estrictament militar, i d'escàs interès històric, que fan referència a faltes a incorporació a files, accidents durant maniobres o accidents de vehicles i transports militars, entre molts altres exemples.

ELS PROCEDIMENTS PER DESAPARICIÓ DE PRODUCTES EN TRANSPORTS MILITARS

Un exemple de la documentació conservada al Tribunal Militar Territorial Tercer que no està vinculada a la repressió franquista, però que ens aporta dades interessants sobre la postguerra, seria el cas que presentem en aquest article, que farà referència als procediments que investiguen la desaparició de productes ben diversos durant el seu trasllat, bé en transports de caràcter militar, bé en transports civils però amb destinació a unitats o instal·lacions militars.

Atès que en tots els casos el destinatari i propietari dels béns desapareguts era l'exèrcit, quan durant una expedició d'aliments o d'altres productes es trobava a faltar una part d'aquests s'obria un expedient administratiu per tal d'escatir les causes de la desaparició. Aquesta investigació, però, es podia dur a terme directament per un jutge militar o bé per diverses comissions, depenent del tipus de transport on havia tingut lloc la desaparició dels aliments. Per aquest motiu, hi havia diferents òrgans encarregats d'esbrinar les possibles responsabilitats per la desaparició dels aliments o dels productes que es trobaven a faltar, que, al seu torn, seguien protocols d'actuació lleugerament diferents entre si. Aquest fet donava com a resultat la formació d'expedients amb un contingut documental lleugerament diferent, depenent de l'òrgan que els havia incoat.

Bàsicament, a l'arxiu dels procediments judicials militars que es conserven al Tribunal Militar Territorial Tercer, hi podem trobar tres exemples diferents de procediments per desaparició d'aliments, que passem a descriure.

En tots els casos, quan el cap de transports militars de la plaça, en presència del representant de la companyia de transports, efectuava el reconeixement i repassava els queviures que arribaven i hi detectava una manca d'aliments o d'altres productes, s'omplia l'acta corresponent i s'elaborava la relació valorada dels queviures que faltaven, especificant-ne la quantitat en quilograms i el valor en pessetes que representava aquesta manca.

INVESTIGACIÓ FETA PEL JUTGE INSTRUCTOR

Els procediments d'aquest tipus comencen amb una ordre d'instrucció que el general subinspector encarregat del negociat de Comptabilitat trametia al jutge instructor. Amb l'ordre, el general subinspector adjuntava els informes i l'informe del cap de transports militars del parc d'intendència on havia arribat l'expedició amb mancances.

Tot seguit, el jutge instructor demanava la *guia de trans-*

port elaborada pel cap de transports militars del parc d'intendència origen de l'expedició i l'acta de repès i reconeixement que presentava el cap de transports del parc d'intendència de destí. Aquests documents especificaven les quantitats carregades i el seu estat. D'aquesta manera es comprovava si les mancances podien tenir el seu origen en possibles negligències militars. Quan efectivament es comprovava que no hi havia hagut responsabilitat militar en el moment de carregar i preparar els queviures en el seu viatge o bé en el moment de procedir al seu reconeixement i descàrrega, es deduïa que la responsabilitat era

Camions carregats amb sacs de patates al port de Barcelona. CAT/ANC Fons Brangulí (fotògrafs). 1-42, uc. 35.897.

de la companyia de transports que havia dut a terme el trasllat dels productes.

El capità general, seguint l'informe de l'intendent general i el dictamen de l'auditor, acordava que l'import en pessetes que representava la pèrdua, deduïda la minva natural, es reclamés a la companyia de transports, habitualment la Red Nacional de Ferrocarriles Españoles (RENFE).

Quan se li reclamaven els diners, la RENFE adduïa la prescripció dels fets per no assumir la responsabilitat. Davant d'aquesta resposta, la Prefectura d'Intendència i Intervenció Militar havia d'enviar la documentació necessària a la Direcció General de Serveis del Ministeri de l'Exèrcit perquè l'advocat de l'Estat interposés la demanda corresponent davant la Junta de Taxes, organisme dependent de la Direcció General de Ferrocarrils, Tramvies i Transports per Carretera del Ministeri d'Obres Públiques i que actuava com a tribunal de comerç de la província. En aquest moment acostumaven a passar dues coses possibles:

Davant la insistència de la Prefectura d'Intendència per conèixer la resolució donada per la Junta de Taxes, el Ministeri

Carbó (desglossat)								
	antracita		carbó vegetal		carbó		Total	
	proc. ¹	kg ²	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg
1941	–	–	1	910	–	–	1	910
1942	1	970	–	–	–	–	1	970
1943	–	–	1	2.165	1	655	2	2.820
1944	10	11.420	3	3.632	1	460	14	15.512
1945	–	–	–	–	2	780	2	780
Total	11	12.390	5	6.707	4	1.895	20	20.992

1. proc. = procediments / 2. kg = quilograms

CAT/ ANC Fons Brangulí (fotògrafs). 1-42, uc. 35.897.

informava que no es tenia coneixement de l'existència de documentació sobre l'expedient a les seves oficines.

S'adjuntava còpia de la sentència de la Junta de Taxes on s'absolia la companyia de transports (RENFE) per prescripció.

En el primer cas es responsabilitzava la Direcció General de Serveis del Ministeri de l'Exèrcit de la pèrdua de la documentació, i s'assegurava que aquesta havia estat tramitada de forma correcta i dintre del termini estipulat. D'aquesta manera es determinava la irresponsabilitat del personal militar en la pèrdua de la documentació, i a continuació es passava a donar de baixa en el compte la quantitat i l'import en pessetes corresponent de la pèrdua. La resolució acordada pel capità general es remetia al Ministeri de l'Exèrcit, des d'on posteriorment arribava un escrit dirigit al general subinspector donant per finalitzat el procediment sense declaració de responsabilitats.

En el segon cas, quan hi havia còpia de sentència de la Junta de Taxes, aquesta determinava que s'havia excedit l'any de termini de què es disposava per demandar la companyia de transports i resolvia a favor d'aquesta per prescripció de la demanda. Davant d'aquesta resolució el jutge instructor no considerava que hi hagués cap responsabilitat per al personal militar, ja que la documentació necessària per interposar la demanda havia estat cursada oportunament a la Direcció General de Serveis del Ministeri de l'Exèrcit i era aquesta la responsable d'haver trigat un any a presentar l'esmentada demanda. Així, el capità general acordava la no-responsabilitat del personal militar i la baixa en el compte dels productes que faltaven, es remetia la resolució al Ministeri de l'Exèrcit i aquest donava per finalitzat el procediment sense declaració de responsabilitats.

Cereals (desglossat)								
	blat		ordi		civada		Total	
	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg
1939	–	–	1	500	–	–	1	500
1940	–	–	1	100	–	–	1	100
1941	–	–	1	100	2	995	3	1.095
1942	1	364	4	8.488	2	488,8	7	9.340,8
1943	–	–	6	16.154	4	1.538,5	10	17.692,5
1944	8	3.713	19	8.539	6	1.932	33	14.184
1945	1	335	61	42.929,5	10	4.348	72	47.612,5
1946	–	–	11	21.692,5	7	3.001	18	24.693,5
1947	–	–	6	21.049	9	927,5	15	21.976,5
1948	–	–	26	4.352	18	2.219,1	44	6.571,1
1949	–	–	35	23.602,4	7	2.178,8	42	25.781,2
1950	5	155,5	22	4.856,6	1	396,8	28	5.408,9
1951	–	–	2	409	–	–	2	409
1952	11	1.689	7	1.231,4	3	4.772,7	21	7.693,1
1953	–	–	2	392	3	1.438,2	5	1.830,2
Total	26	6.256,5	204	154.395,4	72	24.236,4	302	184.888,3

Un exemple d'aquest tipus de procediment seria l'expedient administratiu número 147, iniciat el 25 de juny de 1941 relatiu a la desaparició de 162 quilos de patates, valorades en 92,34 pessetes. Aquesta desaparició va passar durant el trajecte de l'expedició PV 2.096 procedent de Vic i amb destinació al Dipòsit d'Intendència de Figueres. També seria el cas de l'expedient administratiu número 5.176, iniciat el 4 de maig de 1946 per investigar la desaparició de 150 quilos de palla, valorats en 87 pessetes, durant el recorregut de l'expedició GV 738 procedent de la localitat navarresa de Tudela i que es dirigia al Parc d'Intendència de Barcelona.

Investigació feta a través de la Comisión Mixta Ejército - RENFE (COMER)

Un cop trobats a faltar productes transportats, i després de comprovar, mitjançant les actes de carregament i de reconeixement, que no hi havia hagut irregularitats durant el transport, una comissió formada per representants de l'Exèrcit i de la RENFE (Comisión Mixta Ejército - RENFE), determinava la irresponsabilitat de la companyia ferroviària. D'aquesta manera, i per ordre del Ministeri de l'Exèrcit, s'instruïa l'expedient corresponent per les mancances detectades, per esbrinar possibles responsabilitats del personal militar. El jutge instructor procedia a fer diverses diligències: recollia documentació relativa a l'expedició, interrogava els caps de transports dels dipòsits d'origen i de destí, els soldats encarregats d'escollar-la, etc. S'arribava a la conclusió que no era possible determinar cap responsabilitat per al personal militar i que la falta consignada era producte de la minva natural patida durant el trajecte o bé a errors durant el pesatge en l'origen i/o en la destinació. El general subins-

pector redactava un document resolutori (*acuerdo*) en aquest sentit i se'n remetia el testimoni al ministeri, que declarava resolt el procediment sense declaració de responsabilitats.

Un exemple de les actuacions fetes a través de la Comisión Mixta Ejército — RENFE seria l'expedient administratiu número 6.323, iniciat el 29 d'abril de 1948 en el qual s'investiga la desaparició de 90 quilos de farina, valorats en 171,63 pessetes, durant el trajecte de l'expedició GV 222 procedent de Vic i amb destinació al Parc d'Intendència de Barcelona.

Investigació feta a través de la Comisión Mixta de Navieros y Representantes del Ejército (COMNAE)

En els casos en què la desaparició d'aliments o d'altres productes es produïa durant una expedició marítima, qui s'encarregava de la investigació dels fets era una comissió formada pels representants de les companyies navilieres i de l'Exèrcit, que normalment resolvia que la mancança detectada a l'expedició calia atribuir-la a la minva natural produïda durant al viatge i es declarava la irresponsabilitat de la companyia. Davant d'aquesta resolució el general subinspector instava el jutge a instruir el corresponent expedient per les faltes ocorregudes, per esbrinar possibles responsabilitats del personal militar. Com en el cas anterior, el jutge demanava tota la documentació referent a l'expedició: actes de carregament i reconeixement, informes del cap de transports de la plaça d'origen, etc. Novament, el jutge afirmava que

no era possible determinar responsabilitats per al personal militar. En conseqüència, l'auditor recomanava al general subinspector que acordés la declaració d'irresponsabilitat, i aquest procedia en aquest sentit, i en remetia testimoni al Ministeri, que donava per finalitzat el procediment sense declaració de responsabilitats.

Dos exemples de procediments on es recullen les actuacions fetes per la Comisión Mixta de Navieros y Representantes del Ejército serien l'expedient administratiu número 2.398, incoat el 15 de desembre de 1944, relatiu a la desaparició de 9,5 quilos de tonyina i bonítol, valorats en 88,35 pessetes, durant l'expedició marítima del vaixell *Cabo Silleiro* procedent de Santander i amb destinació al Parc d'Intendència de Barcelona. L'altre cas seria l'expedient administratiu número 7.412, iniciat el 20 de maig de 1950 arran de la desaparició de 89 quilos d'oli, valorats en 721,79 pessetes, de l'expedició marítima del vaixell *Monte Buitre*, que va salpar de Màlaga el 28 de març de 1949 amb rumb a Barcelona i amb destinació final al Parc d'Intendència de Barcelona.

LA DESAPARICIÓ DE PRODUCTES EN ELS TRANSPORTS MILITARS

Com hem vist, indefectiblement tots els expedients administratius incoats es resolien sense declaració de responsabilitats, ni per part de les companyies que havien efectuat el transport ni per part del personal militar encarregat de la seva

Principals productes desapareguts

	arròs		carbó		cereals		farina		oli		palla		patates		Total	
	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg	proc.	kg
1939	–	–	–	–	1	500	–	–	–	–	1	220	–	–	2	720
1940	–	–	–	–	1	100	–	–	–	–	4	11.084	4	2.775	9	13.959
1941	3	430	1	910	3	1.095	2	335	6	2.218	5	5.020	4	1.917	24	11.925
1942	3	744	1	970	7	9.340,8	14	6.171	1	411	–	–	6	2.012	32	19.648,8
1943	3	424	2	2.820	10	17.692,5	1	297	4	1.633	42	22.937	18	28.393	80	74.196,5
1944	2	783	14	15.512	33	14.184	5	3.548	2	1.098	17	13.788	52	54.601	125	103.514
1945	4	2.382	2	780	72	47.612,5	8	2.836	12	3.019,5	23	9.469	103	92.554	224	158.653
1946	2	610	–	–	18	24.693,5	5	2.861	3	670	27	11.260	58	51.850	113	91.944,5
1947	–	–	–	–	15	21.976,5	–	–	1	131	11	5.310	3	2.085	30	29.502,5
1948	–	–	–	–	44	6.571,1	3	163,5	3	724,2	2	395,5	16	8.577	68	16.431,3
1949	2	99	–	–	42	25.781,2	–	–	3	132	21	6.094,7	8	3.189	76	35.295,9
1950	3	465	–	–	28	5.408,9	1	60	14	1.366	10	5.244	7	5.577	63	18.120,9
1951	–	–	–	–	2	409	–	–	–	–	–	–	7	2.886	9	3.295
1952	1	185	–	–	21	7.693,1	–	–	–	–	2	3.680	3	2.637	27	14.195,1
1953	2	455	–	–	5	1.830,2	–	–	2	134	5	4.325	–	–	14	6.744,2
Total	25	6.577	20	20.992	302	184.888,3	39	16.271,5	51	11.536,7	170	98.827,2	289	259.053	896	598.145,7

Revisió dels sacs de patates a les dependències del port.
CAT/ANC Fons *Brangulí* (fotògrafs). 1-42, uc. 35.898.

custòdia. Això, juntament amb el fet del poc volum dels aliments desapareguts en els procediments que hem esmentat com a exemples, no ens ha d'enganyar i fer-nos menystenir la importància d'aquesta documentació i dels fets que s'hi investiguen i descriuen.

Per poder-nos fer una idea de la magnitud i abast de la desaparició d'aliments i d'altres productes en transports militars, hem de tenir present que a data de juliol de 2009, entre els més d'11.260 procediments que ja hem revisat i buidat en base de dades, n'hi ha més de 1.150 (el 10,2 per cent del total de revisats) que afecten transports militars i tenen a veure amb la pèrdua o desaparició d'aliments, objectes, eines o materials ben diversos. Es tracta d'una xifra que hem de considerar molt elevada, però que, sens dubte, encara creixerà més a mesura que vagi avançant el buidatge i la descripció dels prop de 100.000 que encara estan pendents de revisió.

Els procediments més antics que hem detectat relatius a la desaparició de productes en transports públics són de l'any 1939 i els més recents de l'any 1953, si bé en aquestes dates extremes hi ha molt pocs procediments. Podem dir que el gruix de la documentació correspon al període comprès entre 1942

i 1950, tot i que cal destacar la punta dels anys 1944, 1945 i 1946, durant els quals s'inicia més del 40 per cent dels procediments que hem documentat.

Segons el contingut dels procediments ja revisats, podem establir que els principals aliments i productes que desapareixien durant el transport són les patates (amb unes quantitats globals que destaquen molt per sobre de la resta), seguides dels diversos tipus de cereals (blat, ordi i civada) i de la palla i, ja en quantitats menors si ho comparem amb els productes anteriors, carbó, farina, oli i arròs. Només per a l'any 1945 tenim documentada la desaparició d'un mínim de 92 tones de patates i de 47 tones de cereals, així com d'un mínim de gairebé 23 tones de palla l'any 1943.

Si sumem totes les quantitats de procediments i de pes relatius als principals productes desapareguts que tenim documentades fins al moment, i que recollim en els quadres annexos, observem com entre el 1939 i el 1953 hi ha un total de 896 procediments per la desaparició de prop de 600 tones dels set principals productes que hem esmentat (patates, cereals, palla, carbó, farina, oli i arròs). D'aquests, hem de remarcar que entre 1940 i 1952 hi ha 289 procediments (més d'una quarta part del total) per la desaparició de prop de 260 tones de patates (el 43,3 per cent del pes dels principals productes desapareguts). També és molt significatiu que hi hagi 302 procediments (el 26

CAT/ ANC Fons *Brangulí* (fotògrafs). 1-42, uc. 35.897.

per cent del total) on s'investiga la desaparició de gairebé 185 tones de cereals (el 30,9 per cent del pes dels principals productes desapareguts), de les quals prop de 155 tones corresponen a ordi. Per últim, és interessant observar que entre el 1941 i el 1945 van desaparèixer un mínim de prop de 21 tones de carbó, de les quals més de 15 tones eren d'antracita.

Per dates, podem acotar el moment de major desaparició de productes al quadrienni 1943-1946, quan van desaparèixer més de 428 tones dels set productes principals (el 71,6 per cent del total d'aquests productes). Amb tot, cal remarcar que dins d'aquest període en un sol any, el 1945, en van desaparèixer més de 158 tones (el 26,5 per cent del total).

Les xifres que presentem, tot i que provisionals, són prou eloqüents, especialment si tenim present que fan referència només a productes que tenien com a destinació Catalunya, i que aquestes creixeran ostensiblement quan s'acabi el tractament que actualment s'està fent i se'n pugui fer un estudi detallat.

A més, cal recordar que a banda dels 896 procediments documentats que afecten la desaparició d'aquests set productes principals, hi ha uns 250 procediments més en els quals s'investiga la desaparició d'altres aliments (per a persones i bestiar) com: alfals, bacallà, blat de moro, bonítol, cafè, cansalada, carn, cigrons, garrofes, llaunes de conserves, lleties, llet, lluç, mantega, melmelada, mongetes, pasta de sopa, pebre, peix, pernil, sal, sardines, segó, sucre, tonyina, vi, xocolata i xoriço. A banda d'aliments, també hi ha procediments oberts per la desaparició de materials i altres productes com: ballestes d'automòbil, benzina, caixes amb impresos, ciment, filferro, fundes de coixí, fusta, gats (crics), llenya, mantes, màrfegues, material de transmissions, material veterinari, motors, peces d'armament, peces d'automòbil, piquetes metàl·liques, platines de ferro, roba (camises, pantalons, samarretes, saharianes, etc.), sabó o sacs buits, entre altres.

Pel que fa a les causes de la desaparició dels diversos productes, una part mínima l'hem d'imputar al caràcter perible dels aliments i a la facilitat que es puguin malmetre durant el

transport, tal com realment consta en alguns casos, que no recollim en aquest article, on les investigacions que es duen a terme en el procediment corresponent són per tal d'escatir els motius del deteriorament dels aliments que han arribat a destí podrits o en mal estat de conservació.

Els casos que presentem en aquest article són ben diferents, atès que clarament es tracta de la desaparició d'aliments i altres productes normalment de primera necessitat. Sense por a equivocar-nos, hem de considerar que la major part de vegades, el motiu més probable de la desaparició, sobretot en el cas dels aliments, era l'ambient d'estraperlo i l'economia submergida que s'estava donant arreu de l'Estat durant el primer franquisme i que feia que la major part d'aquests aliments que "desapareixien" passessin a posar-se a la venda al mercat negre per part d'aquells —civils i militars— que, moltes de les vegades, eren els responsables de custodiar-los durant el transport. En aquest aspecte, un cop s'acabin les tasques de descripció dels procediments judicials militars que es conserven al Tribunal Militar Territorial Tercer, les dades que contenen els procediments relatius als transports militars seran una font de primer ordre per a l'estudi d'una part significativa de l'economia de la postguerra catalana i espanyola.

Marc Torras i Serra
Àlex Montes Hidalgo

Notes

¹ Sobre aquest tractament, vegeu els articles: BOFILL, M. Glòria; PALOMAS, Joan. "El sumaríssim d'urgència 4.474 contra Agustí Duran i Sanpere". *ANC. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, núm. 17 (juliol 2007), p. 2-5. [disponible també en línia <<http://cultura.gencat.cat/anc/butlleti/hemeroteca/docs/ANC17.pdf>>]; TORRAS i SERRA, Marc. "Estat del tractament de l'arxiu de procediments judicials militars (sumaríssims) del Tribunal Militar Territorial Tercer". *ANC. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, núm. 16 (maig 2007). p. 2-6. [disponible també en línia <<http://cultura.gencat.cat/anc/butlleti/hemeroteca/docs/ANC16.pdf>>]; i TORRAS i SERRA, Marc. "El tractament dels procediments judicials militars (sumaríssims) del Tribunal Militar Territorial Tercer". *Lligall*, núm. 28, (2008). p. 151-186.

² Tribunal Militar Territorial Tercer, arxiu de procediments judicials militars, procediment núm. 77.765.

³ Tribunal Militar Territorial Tercer, arxiu de procediments judicials militars, procediment núm. 77.766.

⁴ Tribunal Militar Territorial Tercer, arxiu de procediments judicials militars, procediment núm. 77.853.

⁵ Tribunal Militar Territorial Tercer, arxiu de procediments judicials militars, procediment núm. 77.843.

⁶ Tribunal Militar Territorial Tercer, arxiu de procediments judicials militars, procediment núm. 77.832.

EL TRACTAMENT ARXIVÍSTIC DEL FONS MÚTUA DE PROPIETARIOS

L'Arxiu Nacional de Catalunya ha finalitzat les tasques d'identificació, descripció i instal·lació del fons Mutua de Propietarios. Es tracta de l'entitat asseguradora en actiu més antiga d'Espanya, ja que va ser fundada l'any 1835 amb el nom de Sociedad de Seguros Mutuos de Incendios de Casas de Barcelona. La documentació va ingressar a l'ANC el 29 d'abril de 2009 a títol de comodati. Es tracta de 20,5 metres de documentació textual relativa a l'activitat d'aquesta mútua, de la qual destaca especialment la generada a partir de la gestió de les indemnitzacions per sinistres conseqüència de la Guerra Civil espanyola. Aquesta documentació pot ser una font de gran interès per als estudiosos de l'abast dels bombardejos a la ciutat de Barcelona. El fons inclou també una sèrie relativa a l'activitat del cos de bombers creat per aquesta entitat l'any 1845 i que va ser traspassat a l'Ajuntament de Barcelona l'any 1875.

Lluís Saura i Martí

EL FONS D'IMATGES EUGENI D'ORS CONSULTABLE PER INTERNET

En els últims mesos han quedat enllestides la totalitat de les tasques necessàries per tal de fer accessible a través d'Internet el fons d'imatges Eugeni d'Ors. D'aquesta manera, investigadors i públic en general poden accedir còmodament i ràpidament tant a les imatges digitalitzades que en formen part com a les seves dades identificatives.

El fons consta de 1.089 imatges, la immensa majoria en paper, i encara que el seu volum no és gran, el seu contingut sí que és d'un interès enorme. El material ha estat agrupat en tres grans seccions.

A la primera, trobem les imatges que fan referència a la vida i activitats del mateix Eugeni d'Ors. Destaquen les de la seva intervenció a la Biennal de Venècia de 1938, entre les quals hi ha les que el mostren acompanyant el rei Víctor Manuel III de Savoia durant la seva visita al Pavelló d'Espanya, i l'àlbum amb què l'obsequià l'Ajuntament d'Elx el 1939 —el qual conté imatges de l'estat de la Basílica menor de Santa Maria d'Elx abans i després dels combats—, així com les que il·lustren les activitats del Salón de los Once. A més, cal fer menció de les fotografies més personals, com els retrats de la seva esposa Maria Pérez-Peix, dels seus fills Álvaro, Víctor i Juan Pablo, dels seus néts o de la seva companya Josefa Fernández Castillejo, *Nucella*, així com de la seva amiga Lucienne Florentin o de la seva neboda, Nora. També són interessants les imatges que recullen una visita de l'artista Santiago Padrós, artífex del mosaic de la cúpula del Valle de los Caídos, i la seva esposa a l'ermita de Sant Cristòfol a Vilanova i la Geltrú, ja ocupada per Eugeni d'Ors i Nucella.

A la segona, hi figuren les que documenten el seu interès per les arts (obres arquitectòniques, escultures, pintures i exposicions). Cal destacar les dues fotografies de la talla d'un sant i d'un altar exhibits a l'Exposició Internacional d'Art Sacre de Vitòria, feta just després de finalitzada la Guerra Civil, així com el nombrós grup d'imatges de l'obra, tant arquitectònica com pictòrica, de l'italià Gigiotti Zanini, artista força admirat per Eugeni d'Ors. Cal tenir en compte que aquesta secció pot ser considerada un autèntic catàleg d'imatges d'obres d'artistes, no gaire coneguts pel gran públic, que van treballar durant els anys quaranta del segle passat, molts dels quals d'Ors, a través de l'Academia Breve de Crítica de Arte, donà a conèixer. També mereixen menció un retrat del pintor Capuleto i un de grup on apareix l'artista gallega Maruja Mallo.

Finalment, un conjunt divers d'imatges del qual destaca un interessantíssim recull de fotografies —moltes de les quals són obra de Carlo Ferrari, un fotògraf venecià— dels danys causats al continent i contingut d'edificis civils i religiosos del patrimoni de l'Estat durant la Guerra Civil espanyola i que el bàndol rebel va fer servir com a material de propaganda. A l'anvers de cada fotografia figura, mecanoscrit, un text de l'època que comenta els danys esmentats, el qual ha estat transcrit al camp descripció de la fitxa GANC per tal que els investigadors en puguin tenir coneixement fàcil.

L'Arxiu Nacional de Catalunya està molt complagut de poder posar a l'abast de tothom aquest petit, però molt interessant fons d'imatges, amb el convenciment que ajudarà a conèixer la dimensió humana i professional d'Eugeni d'Ors així com el període que transcorre entre els anys 1920 i 1950.

Lourdes Martínez Prado

LA CORRESPONDÈNCIA EN TEMPS DE GUERRA DEL FONS JOSEP MARIA RIERA I MILÀ

L'Arxiu Nacional de Catalunya posa a l'abast dels investigadors de la Guerra Civil espanyola una nova font d'informació. Es tracta de la correspondència generada i rebuda per Josep Maria Riera i Milà durant el conflicte bèl·lic, com també tres diaris personals. La major part de la correspondència integra cartes rebudes de dos dels seus germans i de diversos amics des del front de Madrid.

Josep Maria Riera va ser un home de profundes conviccions religioses. Durant la seva joventut va ser membre de diverses entitats catòliques a la seva Badalona natal. Quan esclatà la Guerra Civil espanyola, estava participant en uns exercicis espirituals a Montserrat, en companyia del seu admirat Pere Tarrès. Va ser perseguit per les seves idees religioses i empresonat a Montjuïc. Finalment va fugir a França i des de la frontera va passar a l'anomenada zona nacional. Va estar al camp de concentració de San Pedro de Cardeña, a Burgos i des d'allà va

ser enviat, a les acaballes de la guerra, a Carboneras (Conca), fins que finalment retornà a Badalona l'estiu de 1939.

Lluís Saura i Martí

L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA HA PUBLICAT EL TERCER VOLUM DE LA COL·LECCIÓ "FEM PARLAR LES FONTS": OBSERVACIÓ I ANÀLISI DE FONTS FOTOGRÀFIQUES

La fotografia aporta un gran poder de comunicació i una gran riquesa de detalls que complementa les altres fonts documentals i que, en molts casos, permet arribar a una informació que només és possible trobar en la imatge.

Ha estat aquest poder d'atracció i de comunicació el que ha portat una gran quantitat d'alumnes d'ensenyament secundari a iniciar treballs de recerca basats en aquestes fonts: la guerra i la política hi apareixen ben representades, però també el treball, la tècnica, la vida privada o l'etnografia, entre altres temàtiques.

El volum *Observació i anàlisi de fonts fotogràfiques* s'ha editat amb la intenció de promoure entre el jovent la utilització d'aquestes fonts com a recurs per a la recerca. Tal com correspon a la col·lecció en què s'emmarca i que té per objectiu difondre els procediments bàsics de la metodologia de la recerca, aquest volum presenta, en primer lloc, algunes de les diferents tipologies de fotografies que es poden trobar en un arxiu; suggereix possibles temàtiques de recerca a partir d'aquestes fonts i dona algunes pautes metodològiques senzilles, per tal

d'iniciar-se en l'observació i l'anàlisi de la informació que contenen.

A més, però, de promoure la fotografia com a font per a la recerca i el coneixement de la nostra història, en un context en què la imatge té una presència constant i en què les noves tecnologies permeten tant la captació com la transformació i difusió ràpida de noves imatges, el volum enceta una reflexió entre els joves que els porti, d'una banda, a fer-ne una lectura crítica i, de l'altra, a respectar el seu valor documental i artístic.

L'ANC es proposa així, promoure la preservació de la fotografia com a patrimoni documental i artístic i col·laborar en l'aprenentatge de la seva lectura crítica.

M. Pilar Reverté Vidal

LA CATALOGACIÓ DEL FONS BIBLIOGRÀFIC DE L'ARXIU FRANCESC MORAGAS I BARRET

La Biblioteca de l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) ha finalitzat recentment la catalogació del fons bibliogràfic de l'*Arxiu Francesc Moragas i Barret*. L'advocat i economista català Francesc Moragas i Barret (1868-1935), especialitzat en els problemes de previsió i d'estalvi, va fundar l'any 1904 la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears, amb el suport de diverses entitats civils catalanes. Es va crear amb l'objectiu de promoure l'estalvi i la previsió com a instrument perquè les classes més desafavorides poguessin disposar de certa autonomia i seguretat en la seva vida familiar. Així "la Caixa" es convertia en una entitat amb un nou concepte econòmic i social de l'estalvi, a més de ser la primera a oferir assegurances socials.

El fons *Arxiu Francesc Moragas i Barret* va ser dipositat a l'ANC pel Servei d'Estudis de la Caixa d'Estalvis i de Pensions de Barcelona l'any 1999. El fons bibliogràfic, que constitueix gairebé la totalitat del fons, està integrat per monografies i un petit nombre de publicacions periòdiques que constitueixen un total de 2.568 registres catalogràfics.

Les obres van ser publicades entre els anys 1605 i 1980, però s'inclouen sobretot les publicades durant la segona meitat del segle XIX i la primera meitat del segle XX. La majoria són editades a Madrid i Barcelona, però hi ha un nombre important d'obres editades a França, Alemanya, Itàlia, etc.

El fons conté un parell d'obres del mateix Francesc Moragas: *Ideologia de la Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros* (Barcelona, 1963) i *Jerarquía de las instituciones de previsión social: discurso leído en el Instituto Nacional de Previsión el 28 de enero de 1912* (Madrid, 1912).

La temàtica del fons és molt diversa; predominen, no obstant això, les obres relacionades amb el món de la previsió social i la seguretat en el treball.

Com a exemples d'aquest tipus d'obres citem: *Des as-*

surances contre les accidents du travail: assurance collective et de responsabilité civile d'Ernest Tarbouriech (París, 1889); *Instituto Nacional de Previsión: compilación legislativa y administrativa* (Madrid, 1912); o, *Manuale dell'agente o guida pratica al successo negli affari d'assicurazione sulla vita*, de J. Baxter Langley (Torí, 1880).

Altres matèries destacades són la banca i les caixes d'estalvi, la sociologia, els reculls legislatius i les obres de literatura. Com a exemple d'aquest tipus d'obres destaquen: *Código de Comercio de 1885 comentado y concordado con el anterior y los extranjeros* (Madrid, 1886); *Códigos ó Estudios fundamentales sobre el derecho civil español* (Madrid, 1862-1874); *Cajas de ahorro benéficas*, de Juan José Zorrilla de la Gandara (Bilbao, 1950); *The Law of savings banks*, de J.Y. Watt (London, 1905); *Legislación del ahorro: Real Decreto-ley de 9 de abril de 1926: Real Decreto-ley de 21 de noviembre de 1929, comprensivo del Estatuto General del Ahorro Popular* (Madrid, 1929); *Congreso internacional de política social de Praga* (Madrid, 1925).

De les obres literàries en destaca un conjunt de volums de literatura clàssica grega i llatina, moltes de les quals traduïdes al francès i editades al segle XIX, com ara: *Oeuvres complètes de Lucrèce avec la traduction française de Lagrange* (París, 1865); *Oeuvres de Catulle, Tibulle et Propertius* (París, 1862); o *Tragédies de Sénèque: traduction de la Collection Panckoucke par E. Greslou* (París, 1863).

El fons conté, a més, una petita col·lecció d'obres de temàtica teològica i jurídica, algunes de ben antigues. Com a

exemples citem: *Les Epîtres et les Saints Évangiles avec les Oraisons de tous les Jours de l'Année...* d'Agustín Calmet (París, 1722); *Summa totius theologiae S. Thomae Aquinatis* (Roma, 1619); o, *Decisiones aureae in actu practico frequentes: ex variis Sacri Regii Concilii Cathaloniae conclusionibus collectae*, de Lluís de Peguera (Barcelona, 1605-1611).

Finalment, també cal destacar un conjunt d'obres en alemany editades la major part al segle XIX. Es tracta d'obres per a l'aprenentatge de l'alemany, obres sobre assegurances, teologia i algunes obres de literatura alemanya i europea, com ara: *Deutsches Sparkassen Handbuch für das Jahr 1934: herausgegeben vom Reichsverband deutscher Sparkassen in Österreich* (Viena, 1934); *Geschichte der Deutschen Dichtung: von der ältesten bis auf die neueste Zeit*, de Wolfgang Menzel (Leipzig, 1875); i *Vollständiges katholisches Gebet und Betrachtungsbuch für den häuslichen und öffentluschen Gottesdienst* d'A. Pfister (Friburg, 1875).

Per altra banda, el fons reuneix una petita col·lecció de números solts de publicacions periòdiques sobre assegurances socials i estalvi. Alguns títols són: *Annuaire général des assurances* (París, 1882); *Boletín jurídico-administrativo* (Madrid, 1892-1894); i *Annuaire sanitaire international* (Genève, 1930).

La catalogació d'aquest fons bibliogràfic incorpora un excel·lent recurs informatiu per a l'estudi de la història de la previsió social i les caixes d'estalvi i ofereix la possibilitat de consultar obres de temàtica diversa que difícilment es trobaran en altres centres del nostre país.

Per consultar en línia els fons bibliogràfics de l'ANC podeu accedir a la pàgina web <http://beg.cat> o bé a través de la pàgina web de l'ANC <http://cultura.gencat.cat/anc>.

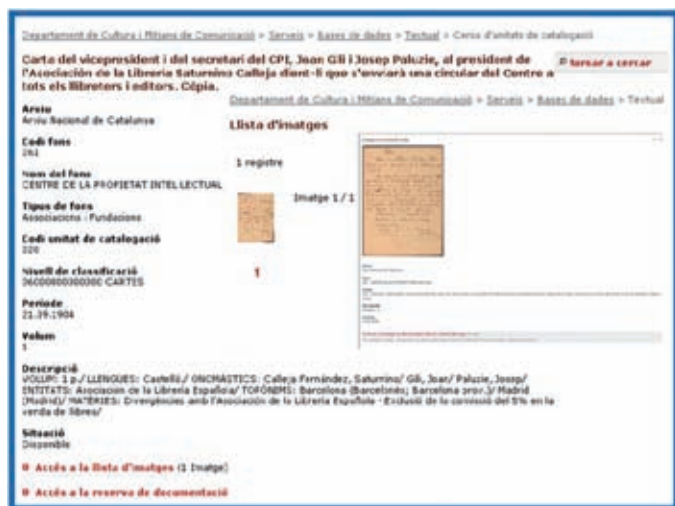
Susanna Penelo Werner

EL FONTS DEL CENTRE DE LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL JA ES POT CONSULTAR EN LÍNIA

Tal com anunciàvem en l'article aparegut en el nostre Butlletí número 21, un cop acabades les tasques de descripció i de digitalització, ja es poden consultar a través del lloc web de l'ANC els documents del fons del Centre de la Propietat Intel·lectual.

Aquesta entitat, fundada l'abril de 1900, fou una associació d'editors i llibreters constituïda per a la defensa dels interessos del sector i que va funcionar durant la primera dècada del segle passat fins a la seva absorció per la nova Cambra Oficial del Llibre de Barcelona el 1918.

El fons està format per documents de tipologies diverses en nombre reduït, però de temàtica variada. Conté bàsicament les actes del centre —de les quals manquen les dels primers anys—, documents constitutius, correspondència, informes i memòries, documents comptables, butlletes de soci i reculls

de premsa. D'acord amb l'ordre original, hi ha set agrupacions documentals: 1) Actes del Centre (1910-1918), 2) Actes del Primer Congrés Nacional d'Editors i Llibreters (1909), 3) Documents (1900-1904), 4) Circulars (1900-1904), 5) Comptes de caixa (1900-1904), 6) Cartes (1900-1906), i 7) Nous socis (1900-1903).

El total de 255 documents del fons (0,1 m) han quedat reproduïts en 574 imatges digitals. S'hi accedeix a través del lloc web <http://cultura.gencat.cat/anc> des de l'opció *Accés a les bases de dades dels fons de l'Arxiu*, o a través de l'aplicació GANC, si la consulta es fa a la seu de l'Arxiu.

El catàleg d'aquest fons recull el títol, les dates, l'idioma i el nombre de pàgines dels documents. També inclou noms de persones, entitats i topònims que consten a la documentació, i l'assumpte o tema tractat segons un petit vocabulari controlat fet per l'ANC.

L'índex onomàstic té 241 noms, la majoria són d'editors i llibreters de l'època com Antoni Joan Bastinos, S. Duran i Bori, Josep Espasa, Gustau Gili, Josep Paluzie, Miquel Parera, Pau Salvat i Espasa, Francesc Seix, Ramon Sopena i Lluís Tasso entre d'altres, seguits de personalitats polítiques i culturals com els presidents Enric Prat de la Riba i Antonio Maura, l'alcalde Albert Bastardas, els diputats i senadors Jaume Carner, Pere Coromines, Emili Junoy, Leonci Soler i March, i Manuel Girona; i Lluís Domènech i Muntaner (president de l'Ateneu Barcelonès), Josep Pella i Forgas (president de la Sociedad Económica de Amigos del País) i Francesc Moragas i Barret (secretari del Foment Nacional)

L'índex d'entitats té 114 noms, corresponents la major part a associacions empresarials i a empreses dedicades al sector editorial i del llibre com l'Asociación General de Editores y Libreros de Barcelona, la Cambra del Comerç de Barcelona, el Forment del Treball Nacional i les editorials, Salvat y Compañía, Hijos de Espasa, Seix y Barral, i Montaner y Simón.

En l'índex geogràfic hi ha 35 noms de ciutats, catalanes, espanyoles i estrangeres.

Finalment l'índex de matèries té 25 descriptors d'as-

sumptes o temes recollits, entre d'altres: Constitució del CPI, Divergències amb l'Asociación de la Librería Española, Projecte de llei sobre el material escolar, reunions ordinàries i extraordinàries i socis.

Des del web de l'ANC, es pot consultar tot el catàleg del fons (de la unitat de catalogació 1 a la 256). El resultat d'aquesta cerca ofereix els documents ordenats alfabèticament per títols. O bé fer cerques per paraules, en aquest cas la cerca busca tant entre les paraules que formen el títol del document com entre els descriptors onomàstics, d'entitats, topònims i de matèries inclosos en el catàleg.

Marc-Aureli Berenguer i Casulleras

EL FOTODISC, DISC SONOR DE PAPER: UN INVENT PRESENTAT L'ANY 1938 AL LABORATORI GENERAL D'ASSAIG I INVESTIGACIONS

Entre la gran obra empresa per la Mancomunitat de Catalunya per crear infraestructures que impulsessin la modernització i avenç del país, destaca el Laboratori General d'Assaigs i Investigacions (LGAI).

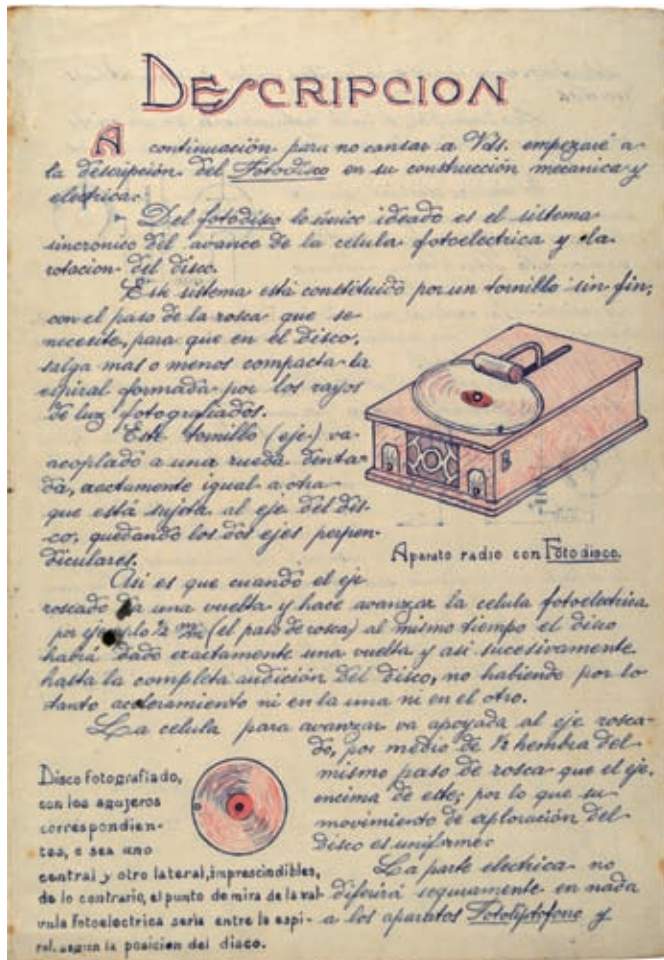
Creat el 1921 amb el nom de Laboratori General d'Assaig i Condicionament, aplegava diverses institucions anteriors. La seva funció era la de laboratori oficial de proves i investigacions tècniques al servei sobretot de la indústria catalana i del seu progrés. Segons el període, va dependre de la Mancomunitat, la Diputació o la Generalitat. Des de l'any 2003 és una societat privada.

Durant la seva ja llarga existència (més d'un segle, si tenim en compte els antecedents), l'LGAI ha generat un fons molt important. El 1982 es va produir un primer ingrés d'aquesta documentació a l'ANC, al qual en van seguir d'altres. En l'actualitat el fons està format per unes 780 capses (més hemeroteca) i abasta els anys 1907 fins a 1989. Una bona part d'aquesta documentació la formen les sol·licituds, informes i certificacions de les proves i assaigs fetes per les seves diverses seccions: l'LGAI rep de l'Administració o bé dels particulars els encàrrecs d'assajar materials, mecanismes o aparells, i, fetes les proves pertinents, emet informes i certificacions dels resultats obtinguts.

És justament entre aquesta documentació que trobem la informació d'un sistema de reproducció del so sobre un disc de paper fotogràfic. Es tracta de la memòria descriptiva de l'invent, presentada per l'autor i datada el 28 de setembre de 1937, i de l'informe elaborat per l'LGAI signat al juliol del 1938.

L'autor de l'invent es deia Joaquim Fígols i Siscar. La documentació ens diu que abans del juny del 1938 havia estat incorporat a files, però no sabem res més d'ell, del seu ofici ni dels seus estudis.

A la memòria descriptiva el mateix autor presenta el seu invent com una simple evolució, o millora, d'altres sistemes ja

Descripció del Fotodisc a la Memòria presentada per Joaquim Fígols. Fons *Laboratori General d'Assaigs i Investigacions* CAT/ANC 1-0082, uc.148

existents encaminats a obtenir la reproducció del so, mitjançant la llum, sobre paper fotogràfic. Esmenta dos precedents: el "Fotoliptòfon", que reproduïa el so sobre un paper fotogràfic col·locat sobre un cilindre, i el "Selenòfon" que ho feia sobre unes cintes de paper.

Al seu torn, el que Fígols proposa és un sistema de gravació i posterior reproducció sobre un suport fotogràfic en forma de disc: el Fotodisc. Un disc de paper fotogràfic rebria una impressió en espiral per mitjà d'una cèl·lula fotoelèctrica, tot seguint les oscil·lacions dels sons. Després, les còpies positivades del clixé resultant es reproduirien per un sistema similar. Tot el sistema és convenientment il·lustrat a la memòria amb dibuixos i esquemes dels aparells i circuits.

L'autor proclama com a avantatges del Fotodisc l'economia, la duració indefinida del disc, ja que s'eliminava el fregament de les agulles sobre el disc d'ebonita (el convencional), mínim pes i volum del suport i la fàcil reproducció dels clixés.

Pel que es dedueix de la documentació conservada al

fons de l'LGAI, Joaquim Fígols va dirigir una instància al Ministre d'Hisenda de la República, parlant del seu invent. El director general d'Indústria del Govern central es va adreçar llavors a la Direcció General d'Indústria de la Generalitat, que al seu torn va demanar a l'LGAI que elaborés l'informe.

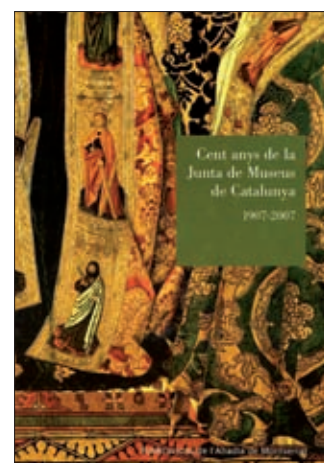
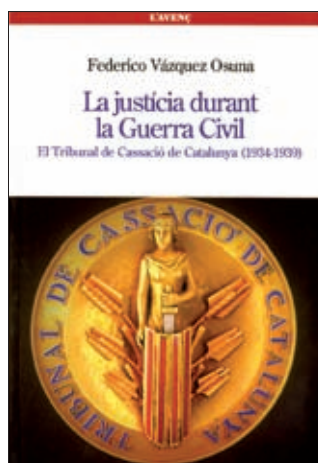
Així doncs, després d'haver rebut la memòria i de fer les proves o càlculs pertinents, l'LGAI escriu un informe de quatre pàgines, signat el 8 de juliol de 1938. En aquest, els tècnics desestimen que es tiri endavant el projecte. Sobretot, perquè, diuen, per aconseguir una qualitat de so acceptable, un disc de 30 cm tindria una duració massa petita, d'uns 78 segons. També, perquè fora difícil d'evitar que el paper fotogràfic romanqués totalment pla, fet que produiria deformacions del so. I, en resum, perquè el sistema resulta inferior, tant des del punt de vista econòmic com de resultats, a altres dos que en aquell moment ja s'estan experimentant: un procediment magnètic a base d'una cinta de cel·luloide amb pols d'acer adherida, anomenat Magnetophon, desenvolupat per la casa AEG, i un sistema d'impressió mecànica i lectura òptica d'una cinta especial, desenvolupat per la casa Philips.

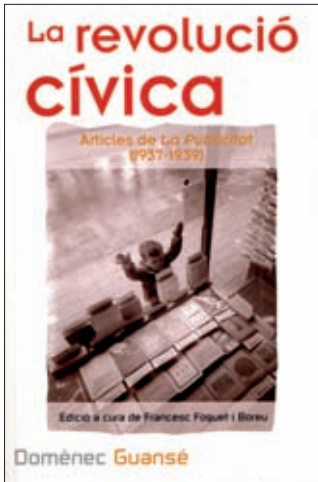
Es tracta, doncs, d'una proposta frustrada, no prou madura, però que forma part de la recerca de la captura del so i que, juntament amb altres investigacions contemporànies i paral·leles, deriva (per rebuig o encert) en sistemes ben actuals i recents com les cintes magnetofòniques i, per procediments diferents, en la impressió per raigs làser.

Podem concloure que és una mostra interessant de la recerca al nostre país, una mostra tanmateix petita al costat dels milers d'altres estudis tècnics, certificacions, sol·licituds i proves que conté el fons. Un fons que cal tenir en compte si busquem informació sobre la recerca i la innovació en la indústria catalana al llarg del segle xx.

Anna Duran i Armengol

- ALCALÁ, Cèsar. *Els Nens de l'exili, 1936-1939: [història d'un èxode oblidat]*. Barcelona: Columna, 2008; 159 p.
- ALTURO I PERUCHO, Jesús. *El Calze i la lira entre reixes: culte i textos clandestins dins de la Presó Model de Barcelona (1937)*. Lleida: Pagès, 2008; 239 p. (Guimet; 111).
- Atles de la Guerra Civil a Barcelona* / [textos: Teresa Abelló i Güell ... [et al.]; direcció de l'obra: Gabriel Cardona, Manel Esteban i Cano]. [Barcelona]: Edicions 62, 2009; 350 p.
- BENET, Josep, 1920-2008. *Memòries*. Barcelona: Edicions 62, 2008; vol. <1> XVI, 497 p.
- Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya: directori*. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, 2009; 36 p. (Cultura. Biblioteques).
- CALVET I BELLERA, Josep. *Les Muntanyes de la llibertat: el pas dels evadits pels Pirineus durant la Segona Guerra Mundial*. Barcelona: l'Avenç, 2008; 237 p.
- CASANOVA, Rossend. *El Castell dels Tres Dragons*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, cop. 2009; 158 p.
- CASTELLS, Víctor. *Galeusca: un ideal compartit*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2008; 283, [8] p.
- CATTINI, Giovanni C. *Prat de la Riba i la historiografia catalana: intel·lectuals i crisi política a la fi del segle XIX*. Catarroja; Barcelona: Afers, 2008; 359 p. (Recerca i pensament; 46)
- GARCIA, Andrea [et al.] *Cent anys de la Junta de Museus de Catalunya 1907-2007*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008; 247 p. (Biblioteca Abat Oliba. Sèrie il·lustrada; 23)
- COMAS, Montserrat. *Biblioteques en temps de guerra: el front cultural de la rereguarda*. [Calafell]: Llibres de Matrícula, 2008; 252 p.
- CORBALÁN, Joan. *Justícia, no venjança: els executats pel franquisme a Barcelona (1939-1952)*. Valls: Cossetània, 2008; 358 p. (El Tinter; 83)
- DOMÈNECH I DOMÈNECH, Salvador. *Els Alumnes de la República: els grups escolars del Patronat Escolar de l'Ajuntament de Barcelona*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008; 439 p. (Biblioteca Abat Oliba; 283)
- ESTRADA I CAMPMANY, Clara. *Contra els 'hombres de la horda': la depuració franquista dels caps del Patrimoni Històric, Artístic i Científic de la Generalitat republicana* / presentació de Manel Risques. Barcelona: Ploion, cop. 2008; 136 p.
- FLORENSA I SOLER, Núria. *Pere Aldavert: l'home, el periodista i el polític catalanista* / pròleg de Josep Fontana. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007; 152 p. (Textos i estudis de cultura catalana; 121)
- GONZÁLEZ I VILALTA, Arnau. *Un Catalanófilo de Madrid: epistolario catalán de Ángel Ossorio y Gallardo (1924-1942)*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions, 2007; 428 p.
- GUANSÉ, Domènec. *La Revolució cívica: articles de La Publicitat (1937-1939)* / edició a cura de Francesc Foguet i Boreu. Valls: Cossetània, 2008; 479 p. (Memòria del segle XX; 13)
- HEREDIA HERRERA, Antonia. *Nuevos tiempos, nuevos conocimientos, nueva archivística*. Palmas de Gran Canarias: Anroart, 2008; 80 p. (Asarca forma; E)
- Infermeres catalanes a la Guerra Civil Espanyola* / Roser Valls (coordinadora); [Anna Ramió... [et al.]] Barcelona: Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, 2008; 165 p.
- JOSEPH I MAYOL, Miquel. *El Bibliobús de la llibertat: la caiguda de Catalunya i l'èxode dels intel·lectuals catalans* / edició a cura de Quim Torra i Jaume Ciurana; notícia biogràfica de Josep Grau. Barcelona: Símbol, 2008; 167 p.
- Literatures de l'exili: retorn a Catalunya* / [concepció: Francesc Abad; textos: Julià Guillamon... [et al.]; coordinació: Míriam Romeu, Ester Valls]. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya, Institució de les Lletres Catalanes, DL 2009; 129 p.
- MADARIAGA FERNÁNDEZ, Javier. *Tarradellas y la industria de guerra en Cataluña (1936-1939)* / prólogo de Josep Sánchez Cervelló. Lleida: Milenio, 2008; 185 p.
- MIRAVITLLES, Jaume. *Jaume Miravittles: informes sobre l'economia franquista de postguerra* / edició i introducció: Francesc Roca. Catarroja: Afers; Barcelona: Centre d'Estudis Històrics Internacionals, 2008; 220 p. (Els Papers del Pavelló de la República; 5)
- MONTELLÀ, Assumpta. *La Maternitat d'Elna en imatges*. Badalona: Ara Llibres, 2008; 143 p.
- MORALES, Mercè. *La Generalitat de Josep Irla i l'exili polític català* / presentació de Jaume Sobrequés i Callicó. Barcelona: Ara Llibres, DL 2008; 1041 p. (Base històrica; 45)
- MURIÀ, Josep M. *Catalans a Mèxic: cinc segles de presència irrenunciable*. Lleida: Pagès, 2008; 87 p.

PÉREZ NESPEREIRA, Manuel. *Prat de la Riba: nacionalisme i formació d'un estat català*. Barcelona: Base, 2007; 300 p. (Base històrica; 28)

República, universitat i autonomia: 1931-1939 / [coordinació i autoria dels texts: Francisco Gracia Alonso]. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2009; 179 p.

ROVIRA I VIRGILI, Antoni. *Història dels moviments nacionalistes / pròleg de Pere Coromines*; edició i epíleg a cura de Xavier Ferré Trill. Barcelona: Base, 2008; 566 p. (Base històrica; 30)

SERRA SERRA, Jordi. *Los Documentos electrónicos: qué son y cómo se tratan*. Gijón: Trea, DL 2008; 187 p. (Archivos siglo XXI; 11)

SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume; MORALES, Mercè. *La Generalitat a l'exili*. Barcelona: Ara Llibres, DL 2008; 254 p.

SOLÉ, Queralt. *Els Morts clandestins: les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939)*. Catarroja; Barcelona: Afers, 2008; 608 p. (Recerca i pensament; 43)

Sumaríssim 1939-1945: 70 anys dels primers consells de guerra a les comarques de Girona / [comissàries: Montserrat Hosta Rebés, Erika Serna Coba; pròleg Ramon Alberch Fugueras]. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, 2009; 47 p.

Teatre en temps de guerra i revolució (1936-1939) / coordinació i edició a cura de Francesc Foguet i Boreu. Barcelona: Punctum: Generalitat de Catalunya, Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, 2008; 200 p.

TERMES, Josep; CÒNSUL, Arnau. *La Guerra Civil a Catalunya (1936-1939)*. Barcelona: Pòrtic, 2008; 205 p. (Pòrtic història nacional; 1)

TREPAT I DELTELL, Eduard; VILASECA I PUIGPELAT, Anna. *No diguis blat...: la memòria del món rural*. [Lleida]: Fundació del Món Rural, 2009. 94 p.

VÁZQUEZ OSUNA, Federico. *La Justicia durant la Guerra Civil: el Tribunal de Cassació de Catalunya (1934-1939)*. Barcelona: l'Avenç, 2009; 231 p.

Ingressos

ÀREA DELS FONDS DE L'ADMINISTRACIÓ

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ AUTONÒMICA

Fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)*. Documentació gràfica i textual del Pla General d'Obres Públiques de 1935 conservada per Victorià Muñoz i Oms (1935-1938), 0,2 metres lineals. Sense descripció. Restitució de Josep M. Carreras i Puigdengolas. Lliure accés. [fons 1, ingrés 2406].

Fons *Delegació Territorial a Barcelona del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya*

Expedients de conciliacions individuals (1992), 88,3 metres lineals. Base de dades amb 883 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Treball. Accés reservat. [fons 243, ingrés 2402].

Fons *Delegació Territorial a Barcelona del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya*

Expedients de conciliacions individuals (1993), 105,9 metres lineals. Base de dades amb 1.059 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Treball. Accés reservat. [fons 243, ingrés 2403].

Fons *Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya*

Expedients d'instal·lacions elèctriques receptores de Baixa Tensió (1986-1992 dates d'obertura i 1992 dates de tancament), 40 metres lineals. Base de dades amb 4.737 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa. Accés reservat. [fons 439, ingrés 2420].

Fons *Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya*

Expedients de provisió de llocs de treball. Concurs de càrrecs de comandament (1982-1992), 1,3 metres lineals. Base de dades amb 100 registres extrets de l'aplicació SIGEDA. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Accés reservat. [fons 45, ingrés 2447]

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ PERIFÈRICA DE L'ESTAT

Fons *Prefectura del Districte Miner de Barcelona*

Expedients d'autorització de labors mineres de captació i de la instal·lació de mecanismes d'elevació d'aigua subterrània - POUS (1941-1959 dates d'obertura i 1941-1979 dates de tancament), 11 metres lineals. Base de dades amb 3.756 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa. Lliure accés. [fons 641, ingrés 2419]

FONS D'INSTITUCIONS

Fons *Centre Penitenciari de Brians*

Expedients personals dels interns (1986-1998 dates d'ober-

tura, 1992-1998 dates de tancament i 2000-2003 dates de tancament pels finats), 52,3 metres lineals. Base de dades amb 410 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Justícia. Accés reservat. [fons 725, ingrés 2401]

Fons *Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya FGC*

Memòries anuals de les companyies ferroviàries antecessores: Ferrocarril de Sarrià a Barcelona i Ferrocarrils de Catalunya, SA (1939-1975), 0,4 metres lineals. Sense descripció. Donació de Julio Elizalde Barraquer. Accés reservat. [fons 757, ingrés 2441].

Fons *Junta Electoral Provincial de Barcelona*

Sobres generats per les meses electorals de la província de Barcelona corresponents a les eleccions al Parlament Europeu del 7 de juny de 2009, 63,2 metres lineals. Relació de contingut a nivell d'unitat d'instal·lació lliurada per la Secretaria de la Junta Electoral. Accés reservat. [fons 314, ingrés 2445]

COL·LECCIONS

Fons *Col·lecció de Propaganda Electoral de l'Arxiu Nacional de Catalunya*

Propaganda electoral i cartells de partits polítics per a les eleccions a Corts Generals del 9 de març de 2008, 0,1 metres lineals, 8 cartells, 2 CD i 17 arxius informàtics (2 word, 4 GIMP, 9 PDF, 1 Pow i 1 HTML). Sense descripció. Donació de diferents partits polítics. Lliure accés. [fons 226, ingrés 2405].

ÀREA DELS FONDS HISTÒRICS

FONS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Fons *Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)*

Disc dur extern que conté una col·lecció de la publicació *Treball*. 1936 – 1939. 0,1 m.

Fons *Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, Entitat Obrera (CADCI)*

Documentació constitutiva i dels òrgans de govern (estatuts i reglaments interns de les diferents seccions, les Juntes Ordinàries i les Assemblees Generals); correspondència tramesa i rebuda; expedients de reclamació de l'antic patrimoni immoble i documental; documentació comptable i de subvencions; dossiers de premsa i materials sobre la història de l'entitat; revista *Acció*; butlletins de la Secció Permanent de Propaganda Autonomista; atenció als socis, activitats de les Escoles Mercantils Catalanes i d'altres seccions. 1902 / 2008. 1,7 m.

Fons *Comitè de Germanor amb els Voluntaris Catalans*

Cartes del soldat auxiliar mèdic Marcel Sicart a Antònia Solé i Pla (9 unitats). 1917 – 1921. 0,1 m.

Fons *Òmnium Cultural*

Escola Catalana. Publicació de la Delegació d'Ensenyament Català d'Òmnium Cultural: núm. 117-425. 1977 – 2005. 7,2 m.

Fons *Federació Sindical Tèxtil Radium*

Còpia de la documentació produïda pel sindicat entre els anys 1999 i 2006: administració general i organització (estatuts, òrgans de govern i patronat de la fundació), afers jurídics (gestions relatives a la recuperació del patrimoni històric confiscat), gestió econòmica (subvencions), recursos d'informació (arxiu, biblioteca i difusió del butlletí), comunicacions i projecció pública (relacions externes i internes, amb entitats i administracions públiques) i gestió dels serveis oferts als membres de l'organisme (relacions amb els afiliats). Inclou una relació lliurada pel dipositant. 1999 – 2006. 0,2 m.

Fons *Respectable Lògia Minerva Lleiàltat núm. 1*

Llibres d'actes de les reunions. 1977 – 2008. 0,4 m.

Fons *Escoltes Catalans*

Documentació procedent de Jordi Ballester i Clavaguera sobre els precedents de l'entitat, objectius de l'organisme, polítiques i directives, memòries i informes; assemblees generals i consells; gestió de la biblioteca, monografies i publicacions periòdiques i produccions gràfiques i audiovisuals; relacions internes i externes; formació de caps, Camps Escola i materials didàctics i textos pedagògics. 1964 – 1999. 5,9 m.

Fons *Associació Catalana de Compositors*

Propostes d'actuacions rebudes de diversos intèrprets; publicacions conjuntes de difusió de les composicions dels socis; expedients personals que apleguen les composicions dels associats (tant en format manuscrit com editat), acompanyats només en alguns casos de documentació identificativa, currículums i catàlegs de la seva producció musical. 1956 – 2009. 4,2 m.

FONS COMERCIALS I D'EMPRESES

Fons *Escola Cardoner*

Documentació personal, identificativa i de formació de M. Àngels Cardoner i Vidal; creació del centre, primers reglaments, fullets, avisos i circulars; lloguer i manteniment de l'immoble del carrer Septimània (Barcelona); llibretes de caixa, estats de comptes i pressupostos, rebuts de matrícules, relacions anuals de preus i factures de proveïdors i serveis; registres i fitxes d'alumnes, proves d'avaluació, premis atorgats, quaderns de treball de mestres i d'alumnes i llibres de text; festes organitzades, assegurances i nòmines del personal al servei de l'Escola. 1890 – 2008. 2,8 m.

El Bibliobús de Cultura en Ruta (1970)
CAT / ANC Fons *Cultura en Ruta*

Fons *Tintes Buhigas Samsó, SA*

Documentació de gestió econòmica (llibres de comptabilitat i de tresoreria i sèries gairebé completes de factures i de rebuts); activitat productiva (proveïment i activitat de tintoreria); destaquen els llibres de fórmules per al tintatge de teixits, acompanyats sovint de mostres de fils tintats; correspondència de direcció; i gestió dels recursos humans. 1876 – 1963. 25,7 m.

Fons *Cultura en Ruta, SA*

Expedients individuals, retribucions i cotitzacions socials del personal; escriptures de constitució i modificació d'estatuts, actes dels òrgans de govern, contractes i altra documentació legal i fiscal; balanços anuals, diaris de tresoreria i quaderns de comptes corrents i de caixa; creació i manteniment del magatzem base i del bibliobús; estudis i informes de poblacions; fulls de control de l'activitat comercial, estadístiques de vendes, campanyes de Sant Jordi, vendes a domicili i correspondència amb editors i llibreters; notícies i reportatges en premsa, publicitat i promoció. 1967 – 1979. 3,7 m.

Fons *Hispano Olivetti, SA*

Documentació sobre la història de la companyia, manuals d'identitat corporativa, publicacions internes, reculls de premsa (1997-2003), catàlegs de productes i materials publicitaris, especialment, anuncis en premsa. 1934 – 2003. 0,8 m.

Fons *Real Fábrica de Indianas de Miquel Joseph Formentí y Compañía*

Rebuts i correspondència comercial de Miquel Joseph Formentí i Anton Gasset. 1792 – 1794. 0,1 m.

Fons *Mutua de Propietarios*

Estatuts; juntes generals, Junta Directiva i directors de mutualistes; memòries anuals i relacions externes; arxiu; legislació; comptabilitat auxiliar i tresoreria; pòlisses d'assegurances d'immobles; llibres registre de pòlisses; gestió de les pòlisses; indemnitzacions per sinistres; indemnitzacions per sinistres conseqüència de la Guerra Civil espanyola; extinció d'incendis i cos de bombers: Comisión del Plus de Cargas Familiares. 1833 – 1985. 20,5 m.

FONS PATRIMONIALS I FAMILIARS

Fons *Llinatge Milà, comtes del Montseny*

Documentació patrimonial, d'activitat econòmica a diverses societats i de projecció pública. 1940 – 1990. 2,8 m.

Fons *Família Serra*

Documentació familiar i patrimonial de les famílies Roig de la Peña, Carbonell, Padrosa i Serra de Mataró, així com alguns llibres de comptabilitat dels negocis de la família Puig, de la mateixa procedència. Inclou nombrosa correspondència de caire familiar i mercantil. 1745 – 1904. 0,5 m.

Fons *Família Carreras*

Documentació de l'administració del patrimoni immoble de Josep i Baudili Carreras a Barcelona i Alella (1878-1913); llibre de comptes corrents al Banc Central de Barcelona (1924); i "Liquidación de los cobros efectuados por don Fermín de Urmeneta y Tobía como apoderado de los sres. vda. e hijos de don José Carreras durante el segundo semestre del año 1923". 1878 – 1924. 0,1 m.

FONS PERSONALS

Fons *Joan Alavedra*

Documentació personal i familiar; *Dietaris*, conferències, memòries, escrits, obres teatrals, poemes, traduccions, novel·les inèdites i poema "El pessebre"; obra publicada; correspondència tramesa i rebuda; activitat associativa; actes i festivals relacionats o no amb la figura de Pau Casals; obra aliena, monografies, publicacions periòdiques i documentació impresa. Biblioteca i hemeroteca (1.337 monografies). 1902 – 2005. 11,9 m.

"Les etapes polítiques de la Restauració de Catalunya". Conferència pronunciada per Antoni Rovira i Virgili al Casal de Catalunya de Perpinyà (28 de maig de [1945]); 4 cartes trameses per Antoni Rovira i Virgili a Joan Alavedra (5 de gener - 25 de març de 1944); "Paisatge de Tarragona". Composició poètica obra d'Antoni Rovira i Virgili (París, desembre de 1945). 1944 – 1945. 0,1 m.

Fons *Carmen López Landa (AGE)*

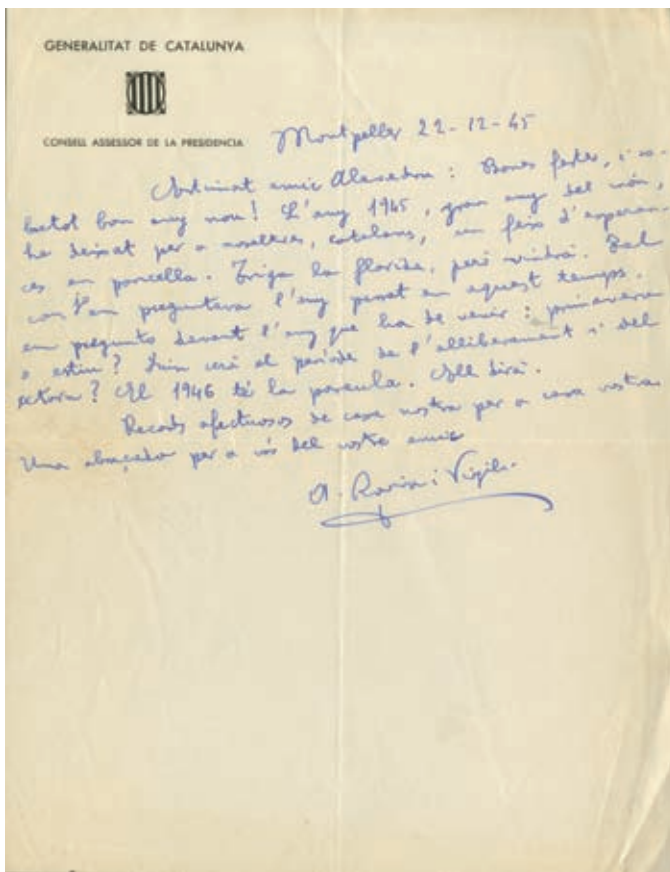
Memòries i documentació de l'exili; actes i certificats de familiars; correspondència amb els seus pares; documentació de Matilde Landa Vaz (correspondència familiar, còpies de documentació processal i penitenciària, escrits de records i investigacions); del seu pare, Francisco López Ganivet; del seu marit, Ramiro López Pérez; dels seus tres fills (en particular, de caràcter epistolar); i correspondència rebuda de diverses persones. 1917 – 2004. 0,4 m.

Fons *Jaume Casajoana i Roca*

Documentació mèdica, bancària i fiscal pròpia, de la seva muller i fills; activitat com a advocat; correspondència personal i política rebuda; escrits de caràcter polític; documentació sobre l'activitat política en la clandestinitat i a CDC (participació als òrgans de govern, a l'organització territorial del partit i als congressos nacionals); activitat com a director general del Règim Jurídic de Ràdio i Televisió de la Generalitat de Catalunya; i recursos d'informació (dossiers temàtics, escrits aliens, documentació d'entitats catalanistes i religioses, publicacions i retalls de premsa). 1959 – 2001. 1,8 m.

Fons *Pere Pagès i Elies (Victor Alba)*

Documentació personal i identificativa de Pere Pagès i Elies i Noemie Boune; agendes; documentació mèdica i acadèmica.

ral i elaboració i difusió del llibre *Viaje al reino de Saturno*. 1944 – 2006. 9,5 m.

Fons Josep Benet

Dossiers de documentació preparatòria per a les obres publicades sobre la trajectòria política i l'execució dels polítics republicans Carles Rahola i Llorens i Domènec Latorre i Solé; retalls de premsa de necrològiques d'intel·lectuals i polítics i de temàtica diversa; dossiers sobre entitats i actes culturals de Rubí i Sant Quirze de Besora; textos per a la redacció de l'obra *Barcelona a mitjan segle XIX* amb Casimir Martí (inclou dos plecs originals de documents del Govern Civil de Barcelona el 1854-1855); recursos d'informació sobre aspectes polítics i culturals de la Catalunya Nord, les Illes Balears i la Franja de Ponent. 1849 – 2005. 0,8 m.

Retrat fotogràfic d'Àngel Guimerà (1 positiu b/n). 1900.

Fons Josep Manyé i Vendrell (Jorge Marín)

Documentació textual i fotogràfica personal i familiar. 3 recordatoris, 2 targetes i 2 llibres publicats per Josep Manyé: *¡Los ingleses són así!* (1956) i *Una Barcelona a Anglaterra* (1957). 1910 – 1992. 0,1 m.

Fons Eduard Pons Prades

Documentació personal i familiar (presó, participació a la guerrilla, etapa clandestina i residència a França); vinculació laboral amb editorials (Alfaguara i Salvat) i premsa (*Mundo Diario* i *Diario de Barcelona*, entre altres capçaleres); recerca historiogràfica, preparació i publicació de més de quaranta estudis relatius a la Guerra Civil i la Segona Guerra Mundial; guions audiovisuals, obra narrativa i articles en premsa; correspondència; militància política i l'activitat associativa; entrevistes, participació en actes i col·loquis; documentació personal, memòries i escrits d'antics guerrillers; dossiers temàtics i publicacions periòdiques. 1936 – 2007. 6,5 m.

Fons Pau Casals

8 bobines de microfilm que corresponen a la còpia de conservació de la digitalització de les partitures originals del fons i dels documents que es conserven al Museo Pau Casals. 1890 – 1973.

Fons Armand de Fluvià i Escorsa

Agenda personal (1949), documentació d'hemeroteca sobre cases reials; documentació de l'Ordini Dinàstic della Real Casa di Savoia (1997-2007); esborranys d'arbres genealògics; "Genealogía de las Casas Soberanas" (sèrie publicada a la revista *Hidalguía*); invitacions i correspondència rebuda. Biblioteca personal (225 monografies i 121 números de revista). 1910 – 2008. 3,2 m.

Fons Antoni Santos Antolí

Manuscrit i mecanoscrit original de l'obra *Diario de mi*

mica; propietat i gestió del patrimoni; documentació fiscal; correspondència tramesa i rebuda; carnets professionals i associatius; preparació de viatges; dossiers temàtics; separates de publicacions. Biblioteca: 6.020 volums de monografies i revistes. 1835 – 2000. 127 m.

Fons Arxiu Particular Ferran Valls i Taberner

Documentació de la secció general, números 2466 a 2482. 1909 – 1942. 0,1 m.

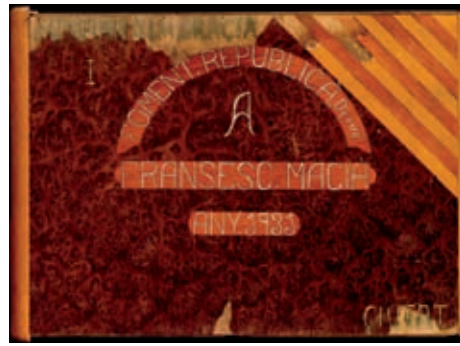
Fons Francesc Ferrer i Gironès

Documentació identificativa i militar; títols de transport i targetes i carnets professionals, polítics i associatius; publicacions pròpies i sobre el productor; discursos, conferències i escrits polítics, correspondència, en particular amb Narcís Jubany i Jordi Pujol; activitat a la Cambra de Comerç i Indústria de Girona i diverses associacions; eleccions de 1977 i 1979; activitat al Parlament; participació en actes i homenatges rebuts; i "Col·lecció de manifestos, octavetes, documents i altres papers de caire polític i social" (1946-1984). 1945 – 2007. 1,3 m.

Documentació personal, acadèmica, militar i mèdica; activitat editorial i participació en mitjans de comunicació i entitats culturals; activitat professional; obra creativa i lleure; correspondència tramesa i rebuda, en especial amb relació a actes de representació; activitat associativa i política; recepció de la Creu de Sant Jordi; i homenatges pòstums. 1949 – 2006. 1,4 m.

Fons Juan Julio Bonet Sugañes

Documentació sobre la direcció de projectes de recerca al Laboratori d'Esteroides de l'IQS: tesis doctorals i treballs de final de carrera, diaris de laboratori i espectroscòpies; recull de llibres i d'articles científics de referència per al grup de recerca; documentació sobre l'intercanvi d'experiències amb experts d'altres organismes; redacció de la tesi docto-

vida, memòries o relat autobiogràfic, escrit en castellà i en to literari, que recull les vivències de guerra del seu autor entre la seva mobilització el 24 de març de 1937 i el retorn de la batalla de l'Ebre el 2 de setembre de 1938. 1937 – [1960]. 0,2 m.

Fons *Manuel Miserachs i Rigalt – Montserrat Ribalta i Escoda*

Manuel Miserachs i Rigalt. Documents genealògics i identificatius; documentació acadèmica; documentació militar i de depuració política; correspondència personal amb Montserrat Ribalta; activitat col·legial, docent i mèdica a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau i altres centres; conferències, intervencions, comunicacions i articles mèdics; activitat associativa; distincions i necrològiques. Montserrat Ribalta i Escoda: certificats i documents identificatius; documentació acadèmica dels estudis de mestra, bibliotecària i infermera; dietari personal, notes per a diverses novel·les i articles publicats a la revista *Cavall Fort*. 1891 – 2009. 0,7 m.

Fons *Pilar Pérez Malla*

Certificat de matrimoni (1939); documentació patrimonial relativa a l'herència rebuda de Josep Pérez i Florensa a la vila de Gràcia (1834-1939); activitat al si de l'Orquestra Clàssica Femenina Isabel de la Calle (programes de concerts i correspondència de la secretaria); activitat musical al si de tríos i quartets artístics femenins; correspondència rebuda; relació amb l'Asociación Sinfónica Jazz Barcelona (1955); entrevista al diari *Tele/Exprés* (1966) i invitacions a diversos homenatges. 1834 – 2006. 0,2 m.

Fons *Josep Puig i Cadafalch*

41 monografies, separades i actes de congressos obra de Josep Puig i Cadafalch o amb dedicatòries o notes autògrafes dels autors (inclou llibres escolars anotats del propi Puig i Cadafalch); 1 capsa de documents personals; 1 sobre de postals i targetes adreçades a Puig i Cadafalch i els seus descendents; 1 sobre amb 13 fotografies familiars; 1 sobre amb tres llibretes de notes; 1 sobre amb fotografies familiars del segle XIX; 12 monografies amb dedicatòries dels autors a Puig i Cadafalch com a president de la Mancomunitat de Catalunya; i 1 fotografia del Seminari de Geografia de la Mancomunitat. 1873 – 1969. 1 m.

Fons *Francesc Macià*

1 DVD que conté els manuscrits següents: "Llibre d'homenatge a Francesc Macià" de diferents personalitats del sud de França (1933); i "Excursió pedestre Barcelona-París", organitzada per Foment Republicà del Districte VII i dedicada al Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, Francesc Macià (1931). 1931 – 1933.

1 DVD que conté un manuscrit "A Francesc Macià" amb dedicatòries i homenatges de diferents institucions i persones de la Provença i el Llenguadoc (1933). 1933.

COL·LECCIONS

Col·lecció d'impresos de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Full de propaganda de Miquel Pàmies Molias per a la VII Fira Oficial de Mostres de la Província de Tarragona (1969) relatiu al primer automòbil elèctric matriculat a Barcelona, ideat per Joan Ferret Carbonell, directiu de la fàbrica de productes elèctrics FERVE (el Vendrell) (2 exemplars). 1969. 0,1 m.

Col·lecció de manuscrits i documents textuais solts de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Conjunt de manuscrits solts ingressats sota la denominació de "Miscel·lània Barcelona": inclou processos judicials, cartes, contractes, recordatoris, certificats, rebuts i escriptures d'heretament, de compravenda de censals, béns mobles i immobles, beneficis eclesiàstics, així com altres documents relatius a companyies per al desenvolupament de manufactures i comerç, i expedients procedents de diverses famílies, gremis i institucions religioses i públiques (entre altres, procedents del Consolat de la Llotja de Mar, del Tribunal de Comerç de Barcelona i de l'Hospital de la Santa Creu) de la ciutat de Barcelona (466 unitats). 1551 – 1909. 0,8 m.

Documentació aplegada pel periodista Albert Viladot i Presas relativa a la reorganització d'Esquerra Republicana de Catalunya a l'interior: carta adreçada al president del Consell d'ERC a Catalunya: acta de la reunió del Consell Directiu del 20 de gener de 1946; resolucions del Consell Directiu i la Junta Directiva (gener-febrer 1946); informe del viatge a França d'una delegació del Consell Directiu d'ERC (agost de 1946). 1945-1946. 0,1 m.

Documentació política i associativa de Víctor Alba Ruiz: carnet del Sindicat Local del Metall de l'Organització Provincial de Sindicats de Falange (1953) i carnet confederal del Sindicat Metal·lúrgic de la Confederació Nacional del Treball (CNT) (1977); recordatori del trasllat al cementiri de Camarasa de diversos cossos de soldats morts als fronts del Segre i de la Noguera Pallaresa durant la Guerra Civil espanyola (1987); fotografies de la capella ardent i l'enterrament del president Francesc Macià. 4 positius b/n. 1933 – 1987. 0,1 m.

Documentació de la Delegación Provincial de la Sección Femenina de FET y de las JONS relativa al Servicio Social fet per Helena Pena Oliván i certificat d'afiliació a l'Obra Sindical: Educación y Descanso. 1957 – 1975. 0,1 m.

Llibre d'èpoques de Marià Casanoves, botiguer de teles de Barcelona, i de Josep Casanoves, menor. 1673-1714. Llibre en quart, amb les seves cobertes originals de pergamí, 165 f. + 7 notes soltes. 1673 – 1714. 0,1 m.

“Llibre de càrrech y data. Comensa en 1750”, de Marià Sans i de Sala, de Barcelona, que vivia al carrer dels Gegants. Llibre en foli amb les seves cobertes originals de pergamí. [161] f. + 57 documents solts. 1750 – 1795. 0,1 m.

Llibre copiador de cartes del comerciant Ramon Cabré. 500 folis. 1927 – 1929. 0,1 m.

Llibre copiador de cartes trameses del comerciant italià establert a Barcelona Carlo Gallizio. 500 folis. 1921 – 1925. 0,1 m.

Antoni de Pons i Gassol: “Opus. Hec meii ingenii exercitatio partim ad praxim canonicam, civilem, criminalem...”, llibre en foli, [1] + f., 1.485 p., amb cobertes de pergamí. [1680 – 1714]. 0,1 m.

Documentació dels obrers de l'església parroquial de Santa Maria del Mar de Barcelona i resum dels testimonis i instruments del plet entre l'església catedral i el marquès de Rubí contra l'obra de Santa Maria del Mar. 1798 – 1817. 0,1 m.

“Memorial y discurs del fet ab todas las provas en pro y contra que resultan del procés de la causa de apel·lació que porta en la Real Audiència per y entre los concellers de Barcelona del any 1665, de una part, y lo síndich de dita Ciutat, de part altra, a relació del magnífich Joseph Balaguer...”. [15] f. [1665]. 0,1 m.

Carta (4 pàgines escrites d'un full) en forma de lletra reial al virrei de Catalunya, datada a Madrid, 16 març 1540, que tracta sobre l'anul·lació del propòsit de fer una armada contra els turcs. 1540. 0,1 m.

Documents d'Àngel Grau, dibuixant de Barcelona. 2 llibres de comptes en quart, una cinquantena de factures, una carta, dues postals escrites, una fotografia de Sabadell i un programa de la festa major de Martorell de l'any 1944, amb un dibuix a la coberta signat Grau. 1917 – 1945. 0,1 m.

Col·lecció de Pergamins de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Cartes en pergamí corresponents a sis censals, una sentència reial sobre la possessió d'uns béns a favor del monestir d'Oña (Burgos), una butlla, un breu apostòlic, una sentència canònica, un títol de batxiller en dret civil d'Isidre Cavallé de l'Estanyol, una certificació d'una relíquia de sant Nicolau, una donació d'hostal a Barcelona i una venda d'una peça de terra, de diversa procedència (cinc pergamins procedents probablement del convent de Montalegre) (14 unitats). 1325 – 1805.

Dos documents de procura i un altre de donació en pergamí relatius a diversos béns patrimonials a Barcelona. 1292 – 1299.

Croquis del Front d'Osca al *Diario de mi vida* d'Antoni Santos Antolí.
CAT / ANC Fons Antoni Santos Antolí

Col·lecció documental sobre la Segona República i la Guerra Civil espanyola

Carnets de soci cooperador de la Compañía Barcelonesa de Fomento Mercantil, SA (1932) i d'associat del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria expedit a favor de Maria Orteu i Monroset [1937-1938]; postal tramesa des de Venècia a Gonzalo Orteu pels seus nebots Enric i Mercè (1936). 1932 – 1938. 0,1 m.

Col·lecció “La Vanguardia”

57 volums relligats amb els exemplars del diari corresponents als mesos de maig de 2007 a novembre de 2008. 2007 – 2008. 2,9 m.

Col·lecció Pau Casals i Defilló

Documentació procedent de la Fundació Francesc Pujols i Morgades lliurada a la Fundació Pau Casals l'1 de novembre de 2005. 8 còpies fotografies b/n (Francesc Pujols i Pau Casals a Sant Salvador i retrats de Pau Casals); 5 còpies de cartes de Pau Casals a Francesc Pujols; 1 article diari. 1940 – 2005. 0,1 m.

Documentació procedent de la senyora Maria de Macedo lliurada a la Fundació Pau Casals el 20 d'abril de 2007. 5 fotografies b/n de Pau Casals: 2 retrats de Pau Casals a Prada, Pau Casals donant classes a Maria de Macedo a Zermatt (1955), i Pau Casals amb Elias Arizcuren (1965). 1955 – 1965. 0,1 m.

Documentació procedent del senyor Francisco Herrera lliurada a la Fundació Pau Casals el 20 de gener de 2006. 1 fotografia de Pau Casals a Moscou (1912), amb la família del pianista i compositor rus Siloti i Guilhermina Suggia. 1912. 0,1 m.

Documentació procedent de la senyora Colette Nanjod lliurada a la Fundació Pau Casals l'1 de setembre de 2006. 3 exemplars de la revista *Tramontane* (1953 / 1957); i 1 programa Festival de Prades (1952). 1952-1957. 0,1 m.

Alumnes de l'Escola Cardoner (1944)
CAT / ANC Fons Escola Cardoner

Documentació procedent dels senyors Jean-Claude Lablée i Maria Teresa Vilar i Cutchet lliurada a la Fundació Pau Casals l'1 d'agost de 2008. 2 segells de correus de La Poste de França del 2006, dedicats a Pau Casals. 2006. 0,1 m.

Documentació procedent del senyor Marek Jerie (violoncellista del Trio Guarneri) lliurada a la Fundació Pau Casals el 6 de novembre de 2008. 2 fotografies b/n de classes magistrals a Zermatt (c. 1966): Pau Casals i Marek Jerie. 1965-1966. 0,1 m.

Documentació procedent del senyor Josep Maria Murià lliurada a la Fundació Pau Casals l'1 de novembre de 2008. 34 retalls de premsa mexicana; 1 fullet sobre les paraules de Pau Casals al Centre Català de Caracas (1972); 1 fotocòpia d'un article al New York Times (1973); 1 fullet de l'Obra Ballet Popular en homenatge a Pau Casals (1968); 1 fotografia b/n del president de Guadalajara i Pau Casals (1971). 1968-1973. 0,1 m.

Documentació procedent de la senyora Carme Graells lliurada a la Fundació Pau Casals el 10 d'agost de 2008. 5 còpies de fotografies b/n; 1 fullet amb el discurs de Pau Casals a les Nacions Unides; 1 escrit de Carme Graells sobre Pau Casals editat a la revista *Distinció* l'any 1953. 1953-1971. 0,1 m.

Documentació procedent de la senyora Mercè Guarro lliurada a la Fundació Pau Casals el 22 d'octubre de 2007. 1 fotografia de Ricardo Martínez Marqués, fill de Claudio Martínez, professor i compositor de música clàssica i amic de Pau Casals; 1 nota sobre el personatge; 1 retall de premsa; 1 positiu color. 1935 – 1980. 0,1 m.

Documentació procedent del senyor Jordi Quellos (Ajuntament de Prada de Conflent) lliurada a la Fundació Pau Casals. Diversos segells i documentació relacionada amb l'emissió commemorativa sobre Pau Casals dels correus de França i del Principat d'Andorra. 2006. 0,1 m.

Documentació procedent del senyor Josep Maria Figueras lliurada a la Fundació Pau Casals. Calendari titulat *Artistes catalans i llur obra*, amb textos de Josep Maria Figueras. 1975 – 1980. 0,1 m.

Documentació procedent de la Fundació Frederic Mompou lliurada a la Fundació Pau Casals. 1 disc de vinil del *Trio número 1* de Schubert, per Cortot, Thibaud i Casals. 1920 – 1940. 0,1 m.

Discurs d'August Pi-Sunyer en homenatge a Pau Casals, pronunciat a la Universitat Central de Venècia (Caracas). 1 CD-R. 1958. 0,1 m.

Col·lecció documental sobre els voluntaris iugoslaus a la Guerra Civil espanyola de Laszlo Udovicki

Reproduccions en paper dels expedients personals i altra documentació oficial produïts per la Lliga dels Comunistes de Iugoslàvia sobre els voluntaris iugoslaus de la Guerra Civil espanyola (originals conservats a l'Arxiu de Iugoslàvia, Belgrad). 1936 – 1970. 0,3 m.

Col·lecció documental sobre brigadistes internacionals iugoslaus participants a la Guerra Civil espanyola de l'ANC

1 positiu b/n del brigadista Koja Popolić; 1 mapa de la zona de Gandesa amb indicacions manuscrites (Cartografia Militar de España, octubre de 1938), 4 positius b/n i 1 article biogràfic del brigadista Gozka Nikolić; 1 positiu color del brigadista Miljho Teofilovic. 1936 – 1990. 0,1 m.

Reproducció en paper de dos articles serbis sobre el brigadista Josip Husinec (1936) i d'una carta de la policia de Zagreb (16 de desembre de 1938) sobre cinc brigadistes internacionals presoners en un camp de concentració franquista. 1936 – 1938. 0,1 m.

ÀREA DELS FONDS D'IMATGES, GRÀFICS I AUDIOVISUALS

FONDS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Fons *Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, entitat obrera (CADCI)*

78 positius color, 68 negatius b/n, 2 cartells, 1 diploma, 8 postals, 2 segells, 29 disquets, 3 CD-R, 3 vídeos VHS i 1 escut. Material audiovisual i gràfic sobre les activitats de l'entitat.

Fons *Cultura en Ruta, SA*

12 negatius color, 82 positius b/n i 22 positius color. Fotografies de diverses activitats culturals de l'associació.

FONDS PERSONALS

Fons *Joan Alavedra*

2066 negatius b/n, 15 diapositives color, 1990 positius b/n, 195 positius, 23 reproduccions fotogràfiques, 5 cartells, 23 dibuixos, 57 gravats, 24 discos, 30 cintes magnetofòniques i 17 cassetes. Documentació fotogràfica i audiovisual generada i rebuda per Joan Alavedra, principalment com a resultat de les seves activitats durant l'exili i el retorn a Catalunya. Inclou documentació de caràcter personal i familiar, així com de la seva muller, Montserrat Moner i Busquets, dels seus fills, Maria i Macià Alavedra i Moner, i de les seves nebodes.

Fons *Josep Benet*

Un retrat d'Àngel Guimerà.

Fons *Antoni Boada i García*

Col·lecció de 259 ex-libris aplegats pel dipositant.

Fotografia de l'ocupació japonesa d'una illa del Pacífic durant la Segona Guerra Mundial (juliol 1939)
CAT / ANC Fons *Eduard Pons Prades*

Fons *Juan-Julio Bonet Sagrañes*

43 negatius b/n, 762 diapositives b/n, 93 diapositives color, 11 positius color i 48 imatges digitals (2 CD). Documentació fotogràfica sobre diversos treballs científics i docents.

Fons *Pau Casals*

Ingrés de 8 bobines de microfilms: 4 amb documentació de l'insigne músic que conserva el Museu Pau Casals del Vendrell i 4 de partitures originals de Pau Casals.

Fons *Jaume Casajoana i Roca*

2 cartells i un vídeo VHS amb la gravació d'un homenatge a Lluís Companys a Irun.

Fons *Francesc Ferrer i Gironès*

48 diapositives b/n, 110 positius color, 30 cassets, 10 pel·lícules i 7 vídeos. Ingrés amb fotografies de diversos actes d'homenatge rebuts; vídeos, cassets i pel·lícules de conferències i diferents actes acadèmics.

64 negatius b/n, 1 diapositiva color, 74 positius b/n, 102 positius color, 24 cartells, 7 dibuixos, 16 diplomes, 1 casset i 19 vídeos VHS. Ingrés amb documentació audiovisual i gràfica sobre diverses activitats de Francesc Ferrer: món acadèmic i servei militar; sobre la seva participació en mitjans de comunicació i entitats culturals; activitat professional; obra creativa i lleure; activitat associativa i política; recepció de la Creu de Sant Jordi. Inclou fotografies d'homenatges pòstums.

Fons *Armand de Fluvià i Escorsa*

7 CD i 2 DVD amb documentals sobre temàtica patrimonial i cultural.

Fons *Joan Martí i Macià*

33 positius b/n de diferents formats i èpoques. Predominen retrats de caire familiar; alguns són de Martí i Macià.

Fons *Carmen López Landa (AGE)*

575 negatius b/n, 1141 negatius color, 1328 positius b/n, 517 positius color i 28 reproduccions fotogràfiques. Documentació gràfica sobre l'exili i la vida personal de Carmen López.

Fons *Eduard Pons Prades*

1635 negatius b/n, 28 negatius color, 3 diapositives color, 1871 positius b/n, 117 positius color, 12 cartells, 13 dibuixos, 1 gravat, 1 cinta magnetofònica, 33 cassets. Documentació audiovisual i gràfica generada i rebuda com a resultat de la seva activitat personal i creativa. Inclou documentació sobre la seva vinculació laboral amb editorials i sobre la seva recerca historiogràfica.

Fons *Pere Pagès i Elies (Víctor Alba)*

1 casset amb una entrevista a COM ràdio i 24 diapositives amb imatges de peces d'art.

Fons *Pedro Vidal Ñaco*

Un CD d'àudio, que conté la conversació telefònica del periodista amb l'atracador del Banc Central, el maig de 1981.

FONS COMERCIALS I D'EMPRESES

Fons *Escola Cardoner*

350 positius b/n, 22 positius color, 2 cartells, 5 dibuixos, 1 gravat, 12 diplomes i 915 recordatoris. Documentació de caire familiar de Concepció Cardoner i Blanch.

Fons *Hispano Olivetti, SA*

16 negatius color, 281 diapositives color, 124 positius b/n, 534 positius color. Documentació gràfica sobre l'activitat de l'empresa.

COL·LECCIONS

Col·lecció de bans de l'Arxiu Nacional de Catalunya

1 ban sobre la prohibició de la importació de productes estrangers, amb una relació de les excepcions. Aquest ban va ingressar amb el fons Joan Alavedra.

Col·lecció de fotografies de l'Arxiu Nacional de Catalunya / Antoni Torrents Benaiges

3 positius b/n: dos de la construcció del túnel de la Rovira i un del santuari de Núria.

Col·lecció de manuscrits i documents textuais solts de l'Arxiu Nacional de Catalunya

1 retrat de Francesc Macià i 3 imatges del seguici fúnebre del seu enterrament.

Col·lecció Pau Casals i Defilló

1 positiu b/n de Ricardo Martínez Marqués, fill de Claudio Martínez, professor i compositor de música clàssica i amic de Pau Casals, i 1 positiu color amb un retrat de Pau Casals. Fotografies procedents de la senyora Mercè Guarro lliurada a la Fundació Pau Casals el 22 d'octubre de 2007.

2 fotografies b/n de la classe magistral feta per Pau Casals i Marek Jerie a Zermatt, l'any 1966. Documentació procedent del senyor Marek Jerie (violoncel·lista del Trio Guarneri) i lliurada a la Fundació Pau Casals el 6 de novembre de 2008.

2 segells de correus de La Poste de França de l'any 2006, dedicats a Pau Casals. Documentació procedent dels senyors Jean-Claude Lablée i Maria Teresa Vilar i Cutchet lliurada a la Fundació Pau Casals l'1 d'agost de 2008.

1 fotografia de Pau Casals a Moscou (1912), amb la família del pianista i compositor rus Siloti i Guilhermina Suggia. Documentació procedent del senyor Francisco Herrera lliurada a la Fundació Pau Casals el 20 de gener de 2006.

5 fotografies b/n de Pau Casals: 2 retrats de Pau Casals a Prada, Pau Casals donant classes a Maria de Macedo a Zermatt, i Pau Casals amb Elias Arizcuren. Documentació procedent de la senyora Maria de Macedo lliurada a la Fundació Pau Casals el 20 d'abril de 2007.

8 reproduccions fotogràfiques b/n de Francesc Pujols i Pau Casals a Sant Salvador, i diversos retrats de Pau Casals. Imatges procedents de la Fundació Francesc Pujols i Morgades i lliurades a la Fundació Pau Casals l'1 de novembre de 2005.

1 reproducció fotogràfica b/n del president de Guadalajara i Pau Casals, l'any 1971. Imatge procedent del senyor Josep Maria Murià i lliurada a la Fundació Pau Casals l'1 de novembre de 2008.

5 reproduccions fotogràfiques de Pau Casals. Imatges procedents de la senyora Carme Graells i lliurada a la Fundació Pau Casals el 10 d'agost de 2008.

Documentació procedent del senyor Josep Maria Figueras lliurada a la Fundació Pau Casals. Calendari titulat *Artistes catalans i llur obra*, amb textos de Josep Maria Figueras.

1 disc de vinil del *Trio número 1* de Schubert, per Cortot, Thibaud i Casals, procedent de la Fundació Frederic Mompou i lliurada a la Fundació Pau Casals.

Enregistrament (còpia CD-R) de l'homenatge a Pau Casals a la Universitat Central de Veneçuela de Caracas l'any 1958.

Col·lecció de plànols de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Plànol dels terrenys i edificis que posseïen els avantpassats d'Aniceto Espinach al barri de la Ribera de Barcelona, abans de la construcció de la Ciutadella.

Agenda

EXPOSICIONS

· Del 12 de juny al 9 d'octubre a Sant Cugat del Vallès

Memòria Gràfica d'una Revolta:

La Setmana Tràgica a Catalunya / Juliol-Agost 1909

Exposició produïda per l'ANC on es presenten els fons fotogràfics de l'Arxiu sobre la Setmana Tràgica. Són part de les imatges que, a través la premsa gràfica, van donar a conèixer arreu del món els greus fets de l'estiu de 1909.

Aquesta mostra s'insereix en els actes de commemoració del primer centenari de la **Setmana Tràgica** en els quals, coordinades per l'Ajuntament de Barcelona, hi participen moltes altres entitats de la ciutat.

A la seu de l'Arxiu Nacional de Catalunya: de dilluns a divendres de 9 a 20 hores, i dissabtes (de juliol, setembre i octubre) de 9 a 13 hores
Carrer Jaume I, 33-51, 08195 Sant Cugat del Vallès

EXPOSICIONS ITINERANTS DE L'ARXIU NACIONAL

· Del 23 d'octubre al 8 de novembre a Santa Maria de Palautordera:

Cambra Fosca 1936-1946. Imatges de Catalunya dels Fotoperiodistes Brangulí
Més informació: Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Santa Maria de Palautordera

· Del 30 d'octubre al 22 de novembre a Sant Feliu de Llobregat:

Memòria Gràfica d'una Revolta: La Setmana Tràgica a Catalunya / Juliol-Agost 1909

Més informació: Arxiu Comarcal del Baix Llobregat

